

SUMAR / CONTENTS 5/2009

<i>ORIENTĂRI STRATEGICE ALE SISTEMULUI STATISTIC EUROPEAN</i>	3
<i>STRATEGIC GUIDELINES OF THE EUROPEAN STATISTICAL SYSTEM</i>	12
Prof. univ. dr. Vergil VOINEAGU Conf. univ. dr. Daniela ȘTEFĂNESCU Ec. Ilie DUMITRESCU	

<i>RELATIV ȘI SUBIECTIV ÎN METODELE DE EVALUARE</i>	20
<i>RELATIVITY AND SUBJECTIVITY OF THE ESTIMATION METHODS</i>	30
Prof. univ. dr. Ana MORARIU Lector univ. dr. Cornel Dumitru CRECANĂ Asist. univ. dr. Flavia STOIAN <i>Academia de Studii Economice București</i>	

<i>DIAGNOSTICUL „SĂNĂTĂȚII FINANCIARE” A FIRMELOR COTATE PE PIAȚA DE CAPITAL PRIN ANALIZA FUNDAMENTALĂ</i>	39
<i>DIAGNOSIS OF THE „FINANCIAL HEALTH” OF THE FIRMS THAT ARE RATED ON THE CAPITAL MARKET THROUGH THE FUNDAMENTAL ANALYSIS</i>	46
Lector univ. dr. Gabriela MUNTEANU <i>Universitatea „Andrei Șaguna” - Constanța</i>	

<i>CONSIDERAȚII PRIVIND MANAGEMENTUL SCHIMBĂRII LA NIVELUL ORGANIZAȚIILOR PUBLICE</i>	53
<i>MANAGEMENT OF CHANGE IN PUBLIC ORGANIZATIONS</i>	58
Conf. univ. dr. Nicu MARCU Conf. univ. dr. Marian SIMINICĂ Lector univ. dr. Daniela GIURESCU <i>Universitatea din Craiova</i>	

<i>CONCEPTUL DE „CULTURĂ ANTREPRENORIALĂ” ÎN INSTITUȚIILE UNIVERSITARE ROMÂNEȘTI</i>	63
<i>ENTREPRENEURIAL CULTURE IN ROMANIAN ACADEMIC INSTITUTIONS</i>	71
Prof. univ. dr. Ștefan STANCIU Lector univ. dr. Mihaela Alexandra IONESCU Lector univ. dr. Dan STĂNESCU <i>Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București</i> Asistent univ. drd. Lavinia Ștefania ȚOȚAN <i>Academia de Studii Economice București</i>	

<i>CERCETARE STATISTICĂ DE INTERES NAȚIONAL: ANCHETA STRUCTURALĂ ÎN AGRICULTURĂ</i>	79
Laurențiu GUȚESCU	

<i>LUCRĂRI REGĂSITE</i>	
<i>VIAȚA ȘI OPERA LUI DIONISIE POP MARȚIAN</i>	82

Revista Română de Statistică, editată de Institutul Național de Statistică, este unica publicație de specialitate din țara noastră, în domeniul teoriei și practicii statistice. Articolele publicate se adresează oamenilor de știință, cercetătorilor, precum și utilizatorilor de date și informații statistice interesați în lărgirea și aprofundarea orizontului cunoașterii prin asimilarea noțiunilor de specialitate, abordarea de noi lucrări și studii de referință pe care să le aplice ulterior în domeniul în care își desfășoară activitatea. Prin prezentarea unor lucrări științifice și de promovare a culturii statistice, necesară în economia de piață funcțională, revista se dorește a fi un spațiu propice schimbului de idei și, totodată, o provocare. Orice studiu sau opinie care poate contribui la dezvoltarea gradului de înțelegere a statisticii ca știință este binevenit.

The Romanian Statistical Review, published by the National Institute of Statistics is the only specialized statistical publication in Romania in the field of statistical theory and practice. The articles published apply to the scientists, researchers, and users of data and statistical information, interested in enlarging the knowledge horizon acquiring specialty notions, approaching new work papers and reference studies, to apply them further in their own field. Through the presentation of some scientific paper works and statistical culture promotion, necessary for a functional market economy, the review wishes to be a favorable space for exchange of ideas and a challenge at the same time. Any study or opinion that can contribute to the development of the understanding degree of the statistics as a science is welcome.

La Revue Statistique Roumaine, éditée par l'Institut National des Statistiques, est l'unique publication de spécialité de notre pays dans le domaine de la théorie et de la pratique statistique. Les articles publiés s'adressent aux scientifiques, aux chercheurs, ainsi qu'aux utilisateurs de données et d'informations statistiques, intéressés de développer leur horizon de connaissances avec des notions de spécialité, avec de nouveaux travaux et études de référence qu'on les applique ultérieurement dans le domaine dans lequel ils déroulent leur activité. Par la présentation des certaines ouvrages scientifiques et de promotion de la culture statistique, nécessaire dans l'économie de marché fonctionnelle, la Revue se désire être un espace propice pour l'échange des idées et en même temps, une provocation. Chacune étude et opinion qui peut contribuer à la développement du degré de compréhension de la statistique comme science est bienvenue.

Orientări strategice ale Sistemului Statistic European

Prof. univ. dr. Vergil VOINEAGU
Conf. univ. dr. Daniela ȘTEFĂNESCU
Ec. Ilie DUMITRESCU

Abstract

Pe plan mondial situația devine din ce în ce mai complexă și interdependentă; tendințele generale europene au impact asupra cererii, în creștere, de date și informații statistice oficiale și asupra producerii lor, exercițiu care devine tot mai dificil, inclusiv din punct de vedere conceptual.

Considerăm că este firească întrebarea statisticienilor europeni (și preocuparea deopotrivă a statisticienilor români): *producem toate statisticile oficiale necesare pentru ca societatea să se poată confrunta în cunoștință de cauză cu problemele noi, complexe ale prezentului? Care sunt problemele? Care este politica și strategia gândită de decidenții Sistemului Statistic European pentru a răspunde comandamentelor viitorului?*

Cuvinte cheie: globalizare, migrație, comunicare, mediul înconjurător.

Provocări asumate de Sistemul statistic internațional și european

Sistemul Statistic European semnalează ca probleme în actualitate, preluate pe agenda de lucru a statisticii internaționale, comunitare și a statisticilor oficiale naționale: globalizarea, schimbările demografice și migrație, cunoașterea și comunicarea, schimbările climatice și protejarea resurselor naturale.

Globalizarea generează provocări ce trebuie asumate de statistică în materie de concepte, metode, procese de producție, produse și servicii statistice. Impactul globalizării este resimțit în domeniile social și de mediu, dar și în cel economic, ceea ce obligă revizuirea unora din conceptele statistice (teritorialitatea, unitatea locală etc.) și regândirea fenomenelor care anterior erau considerate a avea o importanță sau o relevanță minoră (precum proprietatea străină -în interiorul și în afara UE- externalizarea, acordurile comerciale etc.).

Schimbările demografice și migrația au existat dintotdeauna, dar astăzi aceste fenomene par a se produce cu o mai mare intensitate în întreaga Uniune Europeană. De asemenea, schimbările sociale implicate par a fi mai rapide și mai profunde, cel puțin în comparație cu a doua jumătate a secolului trecut: condițiile generale de trai sunt în schimbare; sistemele de asigurări sociale se află sub presiune; structurile pieței muncii sunt mai variate (o mai mare flexibilitate, activități contractuale temporare etc.); infrastructurile publice (rețelele tehnice, sistemele de sănătate, sistemele educaționale sau instituțiile culturale) trebuie adaptate. Având în vedere că adaptările politice și economice au un impact asupra structurilor sociale (familie, gospodării) și asupra comportamentelor sociale (ciclul existențial sau stilul de viață, în special fertilitatea), interdependența factorilor sociali, economici și politici a devenit mult mai complexă și prin urmare mai dificil de gestionat.

Pentru statistica socială în general și statistica migrației în particular, instrumentele utilizate în prezent trebuie adaptate, în special pentru a crește capacitatea de răspuns rapid a statisticii. Trebuie construite relații bune cu partenerii administrativi (de exemplu cu deținătorii de registre ale populației). În același timp, trebuie revizuite o serie de concepte: unitatea relevantă din punct de vedere social ar putea să nu fie întotdeauna gospodăria, ci individul sau familia. Trebuie gândită distincția între migrație și alte mișcări demografice (de exemplu migrația sezonieră a persoanelor care se pensionează). Pentru statistica pieței muncii în particular ar putea fi necesar studiul de detaliu al aspectelor demografice (istoricul migraționist) și, în același timp, al aspectelor legate de muncă (de exemplu calitatea muncii, durata și tipul contractului, acordurile privind timpul de lucru). Definițiile internaționale ale ocupării (și implicit ale șomajului) vor trebui probabil completate cu definiții care să permită o înțelegere clară a subocupării sau a ocupării inadecvate.

Cunoașterea a devenit o forță motrice importantă pentru schimbările la nivelul societății și influențează toate aspectele vieții. Statisticienilor li se cere să clarifice acest fenomen: cum sunt produse cunoștințele, cum sunt dobândite, acumulate, evaluate, stocate, distribuite, schimbate, utilizate, transformate în inovare și cât de mult valorează? În strânsă legătură cu cunoașterea se află comunicarea, care s-a schimbat considerabil din punct de vedere al modului, conținutului sau sferei de cuprindere, fiind unul dintre factorii cheie care stau la baza importanței crescânde a cunoașterii.

Sarcina statisticii este aceea de a conceptualiza, înregistra și, în cele din urmă, de a descrie multiplele fațete ale cunoașterii în formă statistică. Pentru aceasta, trebuie revizuite statisticile privind cercetarea, dezvoltarea și inovarea, educația și instruirea, piața muncii, comerțul și finanțele. Este deosebit de importantă legătura cu stocurile și fluxurile sistemelor contabile.

Pentru că activitatea nu poate fi limitată doar la aspecte economice (oricât de importante ar fi ele) va trebui luată în calcul deschiderea conceptelor legate de stocul de capital către aspecte mai mult sau mai puțin tangibile ale cunoașterii. Abordările vor trebui să acopere societatea civilă în ansamblul ei. Aceasta presupune atât revizuirea statisticilor cu privire la sănătate și cultură, cât și elaborarea de concepte adecvate pentru capitalul social și uman.

Schimbările climatice și protejarea resurselor naturale fac subiectul unor intense discuții la nivel mondial. Agenda politică face referire la poluare, în special cu privire la emisiile gazelor cu efect de seră, care trebuie să fie reduse, și la consumul de energie ce trebuie eficientizat. Trebuie menținută biodiversitatea și conservate stocurile biologice. Cum problemele de mediu nu pot fi doar în atenția politicilor naționale, o parte însemnată a politicilor de mediu aparțin cadrului general de politici al Uniunii Europene. O bază statistică solidă este importantă pentru implementarea acestor politici, evaluând eficiența lor și consecințele economice și sociale generate de acestea, ceea ce necesită o descriere adecvată a relației între sistemul de mediu și sistemul economic și social. Conturile economice și de mediu integrate oferă un cadru ideal pentru legarea datelor privind mediul de alte statistici economice și sociale, dar sunt și conturi specifice precum cele pentru transport, apă și agricultură, conturi generale pentru ecodiversitate sau ecosisteme. Nimic din toate acestea nu poate fi rezolvat în afara legăturilor în plan statistic între partenerii naționali și europeni (agențiile de mediu sau alte organisme implicate).

Trebuie să recunoaștem că toate aceste provocări pentru statistica internațională, cea europeană, dar și pentru statisticile naționale sunt dificil de gestionat și pot fi soluționate doar în contextul unor politici statistice coerente ce nu pot fi implementate doar de Comisia Europeană în baza competențelor sale. Toți partenerii relevanți, în speță Institutele Naționale de Statistică, ar urma să contribuie la construcția noului eșafodaj, mai eficient, al sistemului statistic european de o manieră bine coordonată.

Reacția Sistemului Statistic European versus provocările în actualitate

Era firesc ca EUROSTAT (Biroul de Statistica al Uniunii Europene) împreună cu Institutele Naționale de Statistică ale statelor membre UE să-și pună problema conturării de posibile măsuri pentru un viitor pe termen scurt și mediu, măsuri enunțate sub formă de recomandări și acțiuni. Am ales să prezentăm toate aceste linii directoare de acțiune în plan european, care, în mod firesc, vor avea un impact semnificativ asupra Sistemelor statistice naționale.

Recomandarea 1: Sistemul Statistic European (SSE) își propune să aibă o capacitate strategică permanentă și sistematică

• **Acțiunea 1:** Instituirea unui grup de strategie al SSE care să raporteze Comitetului pentru Programul Statistic (*(*)) *Comitetul de Program Statistic (CPS) este actualmente principalul organ de decizie al Sistemului Statistic European, prezidat de Eurostat și alcătuit din conducătorii Institutelor Naționale de Statistică ale statelor membre UE. CPS decide asupra programelor statistice anuale și multianuale și pune în discuția conducătorilor institutelor de statistică problemele strategice ale Sistemului Statistic European* (respectiv Comitetului SSE, ca succesor al Comitetului pentru Programul Statistic). Grupul de strategie ar fi cel mai în măsură să realizeze exerciții prospective, constând în analiza condițiilor de producție ale statisticii (tehnice, organizatorice și materiale, sarcina de răspuns și costurile bugetare) și analiza nevoilor utilizatorilor (europeni și naționali, publici și privați). Asemenea studii prospective, realizate sistematic, vor face SSE mai receptiv la schimbare.

• **Acțiunea 2:** Discutarea periodică a problemelor strategice ale statisticii în cadrul Comitetului pentru Programul Statistic;

• **Acțiunea 3:** Inițierea de dezbateri periodice, în cadrul cărora statistica europeană și națională să invite la dialog principalii parteneri sectoriali;

• **Acțiunea 4:** Crearea unui Comitet privind gestionarea informațiilor statistice privind Mediul Înconjurător (cu statut juridic și atribuții extrem de precise) plecând de la concluzia oficialilor europeni cum că SSE are o capacitate strategică limitată, îndeosebi în cazul domeniilor în care activitățile statistice sunt fragmentate. Acesta este cazul statisticii de mediu: sunt multe organisme ce furnizează informațiile necesare (agenții specializate, oficii statistice, institute de cercetare etc). Un astfel de comitet ar putea contribui la eliminarea fragmentării actuale, exploatarea economiei de scară globală și creșterea gradului de adecvare al informației necesare pentru a permite gestionarea corectă a politicilor de mediu;

• **Acțiunea 5:** Constituirea, dacă este necesar, a unor comitete similare în alte domenii, ca opțiune potențial utilă.

Recomandarea 2 – SSE își propune să practice o comunicare comună în sistem, planificată și cu țință clară, extrem de utilă pentru gestionarea unor probleme precum: reducerea sarcinii de răspuns a repondenților; asigurarea calității statisticilor; prevenirea utilizării inadecvate a statisticilor oficiale; credibilitatea statisticilor oficiale. O comunicare cu adevărat eficientă va permite statisticii oficiale să afle ce este important pentru utilizatorii și repondenții săi, iar aceștia ar fi informați în legătură cu planurile de viitor ale statisticii.

EUROSTAT este responsabil cu comunicarea legată de statisticile europene, sarcina fiind transpusă, la nivel național, către institutele naționale de statistică. Având în vedere că de multe ori statisticile europene și naționale se întrepătrund, există aspecte care ar avea de câștigat în urma unei comunicări comune și planificate. O structură previzionată de conducere la nivelul statisticii comunitare va contribui cu siguranță la eficientizarea comunicării. Activarea Comitetului Consultativ European pentru Guvernanță Statistică (ESGAB) va fi utilă în soluționarea aspectelor legate de sarcina de răspuns și calitate în statistică, în timp ce Comitetul Consultativ European pentru Statistică (ESAC) va avea responsabilități pe linia problematicei legate de utilizarea statisticilor. Cu sprijinul celor două Comitete, SSE va conveni fără mari dificultăți asupra unor poziții comune, ce vor putea fi public exprimate.

- **Acțiunea 6:** Pregătirea unei strategii de comunicare comună pentru SSE, pe probleme de interes comun sau relevante pentru toți membrii SSE;

- **Acțiunea 7:** Promovarea conceptelor esențiale ale SSE (bază legală, cerințe tehnice, aspecte operaționale complexe) prin intermediul materialelor promoționale variate;

- **Acțiunea 8:** Explorarea posibilităților pe care le oferă noile instrumente de comunicare (de exemplu, tehnologiile web 2.0) în ceea ce privește stabilirea de legături cu utilizatorii și repondenții, dar și facilitarea schimbului de opinii în cadrul SSE.

Recomandarea 3 – SSE își propune să promoveze o abordare integratoare a statisticii

Este puțin probabil că statistica va trebui să-și propună organizarea de exerciții vizând culegeri inedite de date. Cu siguranță însă, culegerile de date existente vor trebui regândite și extinse, se vor identifica legături între domenii statistice pentru a acoperi aspecte transversale sau pentru a răspunde unor noi cerințe de informație statistică. Va fi nevoie de *integrare conceptuală* la nivelul surselor de date și al instrumentelor statistice. Abordarea integratoare a statisticii – posibilitatea de a relaționa informațiile despre un anumit fenomen, dar care provin din domenii diferite (de exemplu, informațiile în legătură cu întreprinderile mici și mijlocii sau cele despre sărăcie) - ar extinde sfera de cuprindere a anumitor statistici și, prin urmare, ar mări capacitatea de a răspunde la o gamă mai largă de cerințe ale utilizatorilor, de o manieră mai flexibilă.

Abordarea integratoare a statisticii este deosebit de relevantă în speță în domenii în care se manifestă fenomene complexe, deci și atunci când se pune problema măsurării sferei de cuprindere a globalizării. Astfel, SSE este preocupat de clarificările ce trebuie aduse în ceea ce privește modificările în

ceea ce privește mărimea și natura comerțului cu bunuri și servicii ca urmare a intervenției noilor mecanisme comerciale – cum ar fi comerțul electronic, serviciile de vânzare-cumpărare etc. Trebuie surprinsă influența proprietății străine asupra dimensiunii și naturii investițiilor străine. O mai bună acoperire a aspectelor financiare este de asemenea necesară în acest context.

- **Acțiunea 9:** Realizarea unei integrări conceptuale a domeniilor statistice;

- **Acțiunea 10:** Gândirea unei abordări integratoare a statisticii în ceea ce privește migrația cu trimitere la toate domeniile statistice relevante (de la Conturile Naționale la statistica socială);

- **Acțiunea 11:** Îmbunătățirea acoperirii de către statistica economică a unor aspecte cum ar fi noile mecanisme comerciale, proprietatea străină și capitalul străin, precum și externalizarea, prelucrarea în afara țării. Aceasta ar facilita relaționarea informațiilor sociale și de mediu de informații economice relevante din punct de vedere al globalizării și, în consecință, descrierea impactului economic (competitivitatea), social (ocuparea / șomajul) și ecologic al globalizării;

- **Acțiunea 12:** Compilarea de conturi satelit.

Recomandarea 4 – Sistemul Statistic European își propune să tintească eficiența și calitatea producției statistice

Se apreciază că Sistemul Statistic European are un potențial considerabil de a-și spori eficiența, întrucât setul de date statistice culese, metodele utilizate și statisticile compilate și diseminate sunt, la nivelul UE, în foarte mare măsură, similare.

Asumarea bunelor practici în statistică nu înseamnă altceva decât orientarea către reducerea diversității, creșterea comparabilității și stimularea unei convergențe operaționale. Eficiența SSE poate fi îmbunătățită, de asemenea probabil nu atât de mult prin producerea în comun a statisticilor, cât prin promovarea, în colaborare, a inovării, cercetării și dezvoltării. Lucrul în comun va conduce la reducerea sarcinii de răspuns pentru Institutul Național de Statistică și, în același timp, va facilita integrarea conceptuală descrisă în a treia recomandare. Este evident faptul că Centrele și Rețelele de Excelență (ESSnet) promovate de EUROSTAT contribuie la sporirea eficienței sistemului. Cercetarea și analiza statistică (centre comune de date sau platforme comune de diseminare) pot fi realizate în cooperare; instruirea poate fi realizată în cooperare, promovând chiar programe analitice comune pentru cursurile universitare în domeniul statisticii oficiale.

Metodologia statistică și tehnologia IT vor continua să ajute îmbunătățirea proceselor statistice și sporirea eficienței. SSE își propune

reproiectarea proceselor de producție și folosirea unui ansamblu de modalități de culegere a datelor (hârtie, chestionare postate pe internet, culegere on line, fișiere electronice), combinarea surselor de date (anchete directe, surse administrative și alte surse- private, monitorizare electronică) și abordarea de culegeri de date care servesc unor scopuri multiple.

Sistemul de culegere a datelor de la întreprinderi este în curs de modernizare (în cadrul Programului european MEETS – **Modernizarea statisticilor europene referitoare la întreprinderi și comerț**). Globalizarea pune sistemul statistic în fața unei mari provocări, atunci când se face referire la întreprinderile multinaționale. Se consideră necesară explorarea mecanismelor pentru a asigura coerența datelor de la întreprinderile multinaționale la nivel național și elaborarea de metode pentru a evita asimetriile între țări. O soluție ar fi constituirea de mecanisme sau organizări specifice pentru a coordona activitatea INS-urilor, respectând totodată principiul confidențialității, dar și o nouă abordare care să permita culegerea datelor la nivel supranațional.

Un important prim pas spre o mai strânsă cooperare a fost deja făcut odată cu elaborarea unui registru al eurogrupurilor, menit să ajute INS-urile în activitatea lor statistică (de exemplu în chestiunile de eșantionare). În același timp, acesta permite INS-urilor să relaționeze propriile date referitoare la întreprinderile multinaționale ale celorlalte INS-uri. Registrul poate fi considerat un element important al unei infrastructuri comune care facilitează cooperarea nu doar între INS-uri, ci și cu alte organisme cum ar fi băncile centrale naționale, cu condiția ca implicarea lor să se limiteze la scopurile statistice.

Deși raționalizarea culegerilor de date de la întreprinderi pare să fie pe drumul cel bun, SSE recunoaște că nu s-a acționat suficient în domeniul statisticii sociale (inclusiv statistica pieței muncii). Culegerea datelor de la gospodării (prin Ancheta forței de muncă (LFS), Ancheta UE privind veniturile și condițiile de viață (EU-SILC) și modulele lor ad-hoc) este deosebit de costisitoare, fără să existe surse alternative, și este afectată de ratele de răspuns în scădere și de preocupările legate de confidențialitate.

- **Acțiunea 13:** Promovarea celor mai bune practici în statistica oficială;
- **Acțiunea 14:** Revizuirea modalităților de a face cunoscute cele mai bune practici prin discuții strategice inițiate în grupurile de directori ai SSE pe domenii de specialitate și/sau în cadrul Comitetului pentru Programul Statistic;
- **Acțiunea 15:** Promovarea unei standardizări a proceselor și metodelor statistice;
- **Acțiunea 16:** Deplasarea către o nouă arhitectură a statisticii de întreprinderi în statistica oficială;

Teorie și practică

- **Acțiunea 17:** O cooperare mai strânsă a INS-urilor cu Băncile centrale, cu partenerii din alte state membre, atunci când este discutată culegerea datelor referitoare la întreprinderile multinaționale;

- **Acțiunea 19:** Pregătirea unui cadru pentru statistica socială (inclusiv statistica pieței muncii) având în vedere raționalizarea culegerii datelor de la întreprinderi.

Recomandarea 5: SSE își propune întărirea preocupărilor metodologice

- **Acțiunea 20:** Întreținerea unui inventar permanent al activităților metodologice, ceea ce va face posibilă stabilirea de priorități clare la nivel național și european;

- **Acțiunea 21:** Stabilirea unui Grup al Directorilor Institutelor Naționale de Statistică pentru probleme metodologice care să asigure o participare activă a comunității statistice la programele de cercetare ale UE (Programe-cadru ale cercetării, de tipul Framework Programme 7) și să promoveze instrumente importante de colaborare, cum ar fi Centrele și Rețelele Europene de Excelență (ESSnet);

- **Acțiunea 22:** Crearea unui *depozit* (de tip sistem de stocare centralizată) de metodologii, manuale și documente utile, actualizat în aceeași manieră, centralizată. SSE își propune să aibă în vedere integrarea paginilor Web dedicate calității în statistică (împreună cu alte aspecte asociate subiectului). Tehnici noi (de exemplu, paginile de Internet editabile cu mare ușurință de către orice persoană care le accesează) sunt de abordat pentru conceptualizarea unui asemenea obiectiv.

- **Acțiunea 23:** Alocarea mai multor resurse pentru activitatea metodologică, vizând identificarea surselor combinate de date. Accesarea și utilizarea datelor administrative devine din ce în ce mai importantă, având un impact considerabil asupra activității metodologice, în special asupra modalităților de a combina cele mai bune date și informații din surse diferite.

Recomandarea 6: SSE își propune să-și consolideze capacitatea de a furniza servicii

EUROSTAT recunoaște ca întârzierile înregistrate de producerea noilor statistici europene sunt adesea destul de mari. SSE își propune instituirea de *laboratoare statistice* pentru identificarea de soluții intermediare pragmatice pe baza informațiilor existente (a nu se confunda cu studiile pilot pentru testarea fezabilității unei anumite metode). Într-un astfel de mediu de laborator (virtual), statisticienii oficiali vor lucra împreună cu principalii utilizatori de statistici (de exemplu, DG-urile Comisiei Europene și Comitetul Consultativ European pentru Statistică), cu alți furnizori de date (administrațiile) și cu

mediul academic, situație ideală pentru a facilita exploatarea altor surse și utilizarea întregului pachet de cunoștințe tehnice și metodologice. Obiectivul declarat va fi *adecvarea la scop mai degrabă decât perfecțiunea*.

- **Acțiunea 24:** Instituirea de laboratoare ale SSE pentru a răspunde cerințelor statistice în ceea ce privește gestionarea politicilor europene (în particular în domeniul migrației); pentru a discuta în amănunt noile nevoi de date statistice ale utilizatorilor și a găsi soluții eficiente și rapide;

- **Acțiunea 25:** Sporirea capacități analitice comune a SSE și intensificarea cooperării cu lumea academică. Potențialul de furnizare de servicii al SSE va avea mult de câștigat urmarea realizării de analize statistice, pentru că scopul lor servește înțelegerii statisticilor îmbunătățirii calității acestora.

Recomandarea 7: SSE își propune să continue acțiunea de consolidare a încrederii utilizatorilor în statisticile oficiale

Codul de Bune Practici al Statisticilor Europene, noua structură de guvernare statistică au contribuit la creșterea credibilității statisticilor europene. În obiectiv continuă să rămână o importantă provocare de natură strategică în ceea ce privește calitatea, anume conturarea de inițiative naționale în domeniul calității care să conducă la îmbunătățiri reale, efective ale calității pentru statisticile europene.

- **Acțiunea 26:** Crearea unui cadru armonizat de asigurare a calității pentru statisticile SSE, al cărui obiectiv să fie stabilirea unui sistem de metode și instrumente coordonate, garantând alinierea la cerințele minime de calitate pentru procesele și produsele statistice, inclusiv pentru procesele de evaluare a acestora. În principiu, este vorba de elemente precum: documentarea și măsurarea; standardizarea proceselor și a metodelor statistice; evaluarea; planificarea strategică și acțiuni de control și îmbunătățire;

- **Acțiunea 27:** Crearea unui Grup Operativ de înalt nivel privind monitorizarea calității în statistică.

Recomandarea 8 – SSE își propune să-și consolideze poziția pe plan internațional

Familia SSE este fără îndoială cel mai mare grup de statisticieni oficiali din sistemul statistic global, a cărui influență însă nu a fost una de natură decisivă. Explicația pe care comunitatea europeană a statisticienilor a identificat-o constă în faptul că atenția grupului este îndreptată mai mult către propria agendă de lucru (dominată de obiective de armonizare și planificare a programelor). Autorii au remarcat în reuniunile anuale ale Comisiei de Statistică/ ONU (New York) că multe din inițiativele statistice demarează la nivel global, iar grupul european este oarecum defensiv; poziția sa este mai

Teorie și practică

degrabă îndreptată spre ceea ce nu vrea să se întâmple, și nu constă într-o pledoarie a ceea ce se dorește a deveni realitate.

SSE își propune o politică stabilită de comun acord în privința obiectivelor de urmărit la nivel global (nu doar o politică a UE, ci o politică a Sistemului Statistic European). SSE va deveni astfel pro-activ. S-ar crea parteneriate utile, în deplină cunoștință de cauză, în ceea ce privește impactul acțiunilor sistemului asupra restului lumii (statistice). În același context, al problematicii internaționale, se regăsește intenția SSE de a continua pe linia asistării statisticilor oficiale din țările terțe (vecinătatea UE, Africa) în vederea întăririi capacității statistice a acestor țări.

• **Acțiunea 28:** Promovarea unei atitudini pro-actieve a SSE la nivel global, în special printr-o implicare dinamică a Comitetului pentru Programul Statistic în chestiuni strategice, coordonarea fiind asigurată de grupul de strategie al SSE.

Concluzie

Procesele statistice de culegere de date strict naționale vor deveni *europene*, printr-o cooperare mai intensă între Institutele Naționale de Statistică în baza unei infrastructuri comune. Nu trebuie neglijat dialogul statisticii cu partenerii sai (administrațiile publice, asociațiile private), cu repondenții cheie, pentru a surprinde legăturile complexe existente între fluxurile și stocurile din economie și cele financiare, stocand mai apoi informațiile în sisteme statistice coerente și conturate adecvat.

Bibliografie

- Documentele de lucru ale Comitetului de Program Statistic/ EUROSTAT (Reuniunile din 2008-2009).

STRATEGIC GUIDELINES OF THE EUROPEAN STATISTICAL SYSTEM

PhD. Univ. Professor Vergil VOINEAGU

PhD. Univ Lecturer Daniela ȘTEFĂNESCU

Economist Ilie DUMITRESCU

Abstract

At world level, the situation is becoming more and more complex and interdependent; the European general trends are having an impact on the increasing demand for official statistical data and information and on their production, an exercise that is getting more difficult as time goes by, including from a conceptual point of view.

We believe that it's natural for European statisticians (Romanian statisticians as well) to ask themselves: *Are we producing all the necessary official statistics so that society can be informed and deal with the new, complex issues of the present?*

Which are these issues? What does the policy and strategy drawn up by the decision-makers of the European Statistical System in order to meet the needs of the future consist of?

Key words: globalisation, migration, communications, environment.

Challenges undertaken by the international and European statistical system

The European statistical system points out the current problems, which form part of the work agenda of Community international statistics and national official statistics: globalisation, demographic changes and migration, knowledge and communication, climate changes and the protection of natural resources.

Globalisation generates challenges that must be undertaken by statistics in terms of concepts, methods, production processes, statistical products and services. The impact of globalisation is felt in the social and environmental areas, but also in the economic one, which makes compulsory the reviewing of some statistical concepts (territoriality, local unit, etc.) and the rethinking of the phenomena that were previously considered of minor importance (such as foreign property – within and outside the EU, outsourcing, trade agreements, etc.).

Demographic changes and migration have always existed, but today these phenomena seem to occur with greater intensity in the entire European Union. Also, the social changes involved seem to be quicker and deeper, at least as compared to the second half of the previous century: the general living conditions are changing; the social insurance systems are under pressure; the labour market structures are more varied (a higher flexibility, temporary contractual activities, etc.); public infrastructures (technical networks, health systems, educational systems or cultural institutions) must be adapted. Considering the fact that political and economic adjustments have an impact on social structures (family, households) and on social behaviours (life-cycle or lifestyle, especially fertility), the interdependence of social, economic and political factors has become much more complex and hence more difficult to manage.

For social statistics in general and migration statistics in particular, the tools currently used must be adapted, especially in order to increase the quick-response capacity of statistics. Good relations with the administrative partners (e.g. the holders of population registers) must be built. At the same time, a series of concepts must be reviewed: the socially relevant unit might not always be the household, but the individual or the family. A distinction must be made between migration and other demographic movements (e.g. the seasonal migration of retirees). For labour market statistics in particular, a detailed study of demographic aspects (the migratory background) and, at the same time, of labour-related aspects (such as the quality of work, the duration and type of the contract, the agreements with regard to the working time) might be necessary. International employment (and implicitly unemployment) definitions will probably have to be supplemented by definitions that allow a clear understanding of underemployment or inadequate employment.

Knowledge has become an important driving force for societal changes and influences all aspects of our life. Statisticians are asked to clarify this phenomenon:

Theory and Application

how is knowledge produced, acquired, accumulated, evaluated, stored, distributed, exchanged, used, transformed into innovation and what is its value? Closely connected to knowledge is communication, which has changed considerably in terms of mode, content or coverage, being one of the key factors responsible for the increasing importance of knowledge. The task of statistics is to conceptualise, record and finally describe the multiple facets of knowledge in a statistical form. For this, the statistics on R&D and innovation, education and training, labour market, trade and finance need to be reviewed. The link to the stocks and flows of the accounting systems is particularly important. Since work cannot be limited to economic aspects (as important as they may be), the opening of the concepts related to the capital stock to more or less tangible aspects of knowledge will have to be considered. The approaches will need to cover civil society in its entirety. This involves the reviewing of the statistics on health and culture and the development of adequate concepts for social and human capital.

Climate changes and natural resource protection are subjects of intense debate worldwide. The policy agenda refers to pollution, especially as regards the greenhouse gas emissions, which have to be reduced, and energy consumption, which needs to become more efficient. Biodiversity must be maintained and biological stocks preserved. Since environmental issues cannot be the subject of national policies alone, a considerable part of environment policies belongs to the general framework of policies of the European Union. A sound statistical basis is important for the implementation of these policies, the assessment of their efficiency as well as of the economic and social changes generated by them. This requires an adequate description of the relationship between the environmental system and the economic and social system. The integrated economic and environmental accounts provide an ideal framework for linking environmental data to other economic and social statistics, but there are also specific accounts such as those for transport, water and agriculture, as well as general ones for eco-diversity or ecosystems. None of this can be done without the statistical connections between national and European partners (environmental agencies or other bodies involved).

We must admit that all these challenges facing international statistics, the European one but national statistics as well, are difficult to deal with and can only be addressed in the context of coherent statistical policies which cannot be implemented only by the European Commission on the basis of its competencies. All relevant partners, namely the National Statistical Institutes (NSIs), would have to contribute to the building of the new, more efficient structure of the European Statistical System in a well co-ordinated manner.

The response of the European Statistical System to current challenges

It was only natural for EUROSTAT (Statistical Office of the European Communities) and the National Statistical Institutes of EU Member States to consider the outlining of potential short- and medium-term measures, measures which are expressed in the form of recommendations and actions. We chose to present all these European-level action guidelines which will obviously have a significant impact on **national statistical systems**.

Recommendation 1: The European Statistical System (ESS) aims to have a permanent and systematic strategic capacity.

• **Action 1:** Setting up an ESS strategy group that will report to the Statistical Programme Committee *(*)* *The Statistical Programme Committee (SPC) is currently the main decision body of the European Statistical System, chaired by Eurostat and composed of the heads of the National Statistical Institutes of EU Member States. The SPC decides on the annual and multi-annual statistical programmes and raises the ESS strategic issues to be discussed by the heads of statistical institutes* (respectively the ESS committee as the successor of the SPC). The strategy group would be the most entitled to perform prospective exercises, consisting of the analysis of the production conditions of statistics (technical, organisational and material conditions, response burden and budgetary costs) and the analysis of user needs (European and national, public and private users). Such prospective studies, conducted systematically, will make the ESS more receptive to change;

• **Action 2:** Regularly discussing strategic statistical issues at the Statistical Programme Committee;

• **Action 3:** Initiating periodic debates, during which European and national statistics will dialogue with the main sectorial partners;

• **Action 4:** Creating a Committee on the Management of Environmental Statistical Information (with a legal status and a clear mandate), starting from the European officials' conclusion that the ESS has a limited strategic capacity, particularly in the domains where statistical activities are fragmented. This is the case of environment statistics: there are many bodies that provide the necessary information (specialised agencies, statistical offices, research institutes, etc.). Such a committee might help to overcome the current fragmentation, exploit economies of scale and enhance the adequacy of the information required to correctly conduct environmental policies;

• **Action 5:** Creating, if necessary, similar committees in other domains, as a potentially useful option.

Recommendation 2 – The ESS aims to focus on joint, well planned and targeted communication, which would be very helpful in dealing with issues such as: reducing the burden on respondents; ensuring the quality of statistics; preventing the inadequate use of official statistics; the credibility of official statistics. Truly efficient communication will allow official statistics to find out what's important for its users and respondents, and they will be informed about the future plans of statistics.

Eurostat is responsible for communication related to European statistics, this task being performed at national level by National Statistical Institutes. Considering the fact that many times European and national statistics intertwine, there are aspects that would be benefited by joint and well planned communication. A new governance structure at the level of Community statistics would certainly contribute to more efficient communication. The involvement of the European Statistical Governance Advisory Board (ESGAB) will be useful in addressing issues related to response burden and statistical quality, while the European Statistical Advisory Committee (ESAC) will have responsibilities in matters concerning the use of statistics. With the support of the two Committees, the ESS will find it easy to agree on a common

Theory and Application

position and then to express this common position in public.

- **Action 6:** Preparing a joint communication strategy for the ESS on issues of common concern or of relevance for all ESS members;

- **Action 7:** Promoting the essential ESS concepts (legal basis, technical requirements, complex operational aspects) by means of various promotional materials;

- **Action 8:** Exploring the possibilities offered by the new communication tools (e.g. Web 2.0 technologies) in terms of establishing relations with users and respondents and facilitating the exchange of views within the ESS.

Recommendation 3 – The ESS aims to promote statistical mainstreaming.

It is unlikely that statistics will have to plan the organisation of exercises consisting of completely new data collections. However, undoubtedly, the existing data collections will have to be reconsidered and extended, and links between statistical domains will have to be identified in order to cover cross-cutting aspects or new needs in terms of statistical information. *Conceptual integration* across data sources and statistical tools will be required. Statistical mainstreaming – the possibility of linking information about a specific phenomenon, but coming from different domains (e.g. information on small and medium-sized enterprises or poverty) – would broaden the scope of certain statistics and increase the capacity to respond to a wider range of user requirements in a more flexible manner.

Statistical mainstreaming is particularly relevant in fields where complex phenomena occur, thus also when it comes to measuring the scope of globalisation. Here the ESS aims to clarify the changes in the levels and nature of the trade in goods and services due to new trading mechanisms – such as e-commerce, merchanting, etc. The influence of foreign ownership on the extent and nature of foreign investment must be captured. A better coverage of financial aspects is also necessary in this context.

- **Action 9:** Pursuing conceptual integration across statistical domains;

- **Action 10:** Launching statistical mainstreaming as regards migration: covering all relevant statistical domains (from national accounts to social statistics);

- **Action 11:** Improving the coverage in economic statistics of aspects such as new trading mechanisms, foreign ownership and finance as well as outsourcing and offshore processing. This would make it easier to link social and environmental with globalisation relevant economic information and thus describe the economic (competitiveness), social (employment/unemployment) and ecological impact of globalisation;

- **Action 12:** Compiling satellite accounts.

Recommendation 4 – The ESS aims to increase the efficiency and quality of statistical production.

It is considered that the European Statistical System has considerable potential to increase its efficiency, as the range of data collected, methods used and statistics compiled and disseminated is quite similar across the EU.

The implementation of good/best practices in statistics is a move towards reducing diversity, increasing comparability and fostering some operational convergence. The ESS's efficiency can also be improved probably not so much through jointly producing statistics, but more through jointly promoting innovation and research & development. Working jointly will lead to a reduction of the response burden for National Statistical Institutes and,

at the same time, will facilitate the conceptual integration described under Recommendation 3. It is obvious that the Centres and Networks of Excellence (ESSnet) contribute to increasing the efficiency of the system. Statistical research and analysis (common data hubs or common dissemination platforms) can be conducted jointly; training can be provided jointly, including by promoting joint curricula for university courses in official statistics.

Statistical methodology and IT technology will help improve statistical processes and increase efficiency. The ESS aims to re-engineer production process and use a mix of data collection modes (paper, questionnaires posted on the Internet, on-line collection, electronic files), to combine data sources (direct surveys, administrative sources and other (private) sources, electronic tracks) and to set up data collections that serve multiple purposes.

The system for collecting data from businesses is currently being harmonised (in the framework of the MEETS (**M**odernisation of **E**uropean **E**nterprise and **T**rade **S**tatistics) programme).

Globalisation poses a major challenge to the statistical system, when it comes to multi-national enterprises (MNEs). It is considered necessary to explore mechanisms to ensure the consistency of data from MNEs at national level and to develop methods for avoiding asymmetries between countries. One solution may be the setting up of specific mechanisms or organisations to co-ordinate work across NSIs while observing the confidentiality principle and a new approach involving data collection at a supranational level.

An important first step towards closer co-operation has already been taken with the development of the Eurogroups register, which is intended to help NSIs in their statistical work (e.g. on sampling questions). At the same time, it will allow NSIs to link their own MNE data with MNE data from other NSIs. The register may be viewed as an important element of a common infrastructure that facilitates co-operation not only among NSIs but also with other bodies such as national central banks (NCBs) provided that their involvement is confined to statistical purposes.

While the rationalisation of data collections from businesses seems to be on the right track, the ESS admits that not enough work has been done in the field of social statistics (including labour market statistics). Data collection from households (through the Labour Force Survey (LFS), the EU Survey on Income and Living Conditions (EU-SILC) and their ad hoc modules) is particularly expensive often without alternative sources and handicapped by decreasing response rates and privacy concerns.

- **Action 13:** Promoting best practices in official statistics;
- **Action 14:** Reviewing the ways of making known the best practices through strategic discussions initiated in specialised ESS directors groups and/or within the Statistical Programme Committee;
- **Action 15:** Promoting the standardisation of statistical processes and methods;
- **Action 16:** Moving towards a new business statistics architecture in official statistics;
- **Action 17:** NSIs and NCBs co-operating more closely with partners in other Member States when it comes to MNE data collection;
- **Action 18:** Preparing a framework for social statistics (including labour market statistics) in view of rationalising data collection from households.

Theory and Application

Recommendation 5: The ESS aims to strengthen its methodological foundation.

- **Action 19:** Maintaining an inventory of ongoing methodological work, which will make it possible to set clear priorities at national and European level;
- **Action 20:** Establishing a NSIs Directors Group on Methodological Issues that will ensure an active participation of the statistical community in the EU research programmes (research framework programmes like the Seventh Framework Programme (FP7)) and will promote important collaborative instruments such as the Centres and Networks of Excellence (ESSnet);
- **Action 21:** Creating a *repository* (centralised storage system) of useful methodologies, handbooks and papers, updated in the same (centralised) manner. The ESS aims to give thought to the integration of web sites on quality (and other related aspects). New techniques (e.g. wikis) should be considered for conceptualising such an objective;
- **Action 22:** Devoting more resources to methodological work on combined data sources. The access and use of administrative data is becoming more and more important, having a considerable impact on methodological work, especially on the ways of combining the best data and information from different sources.

Recommendation 6: The ESS aims to strengthen its service capacity.

EUROSTAT admits that the delays in the production of new European statistics are often quite long. The ESS aims to set up *statistical laboratories* for identifying pragmatic intermediate solutions on the basis of existing information (not to be mixed up with pilots for testing the feasibility of a certain method). In such a (virtual) laboratory environment, official statisticians will work together with the main users of statistics (e.g. European Commission DGs and the European Statistical Advisory Committee (ESAC)), with other data providers (administrations) and with academia, which will make it easier to exploit other sources and draw upon the entire set of technical and methodological expertise. The declared goal will be *fitness for purpose rather than perfection*.

- **Action 23:** Setting up ESS laboratories for dealing with the statistical requirements as regards the conduct of European policies (particularly in the field of migration), and for discussing new user needs thoroughly and finding rapid and efficient solutions;
- **Action 24:** Increasing the joint analytical capacity of the ESS and intensifying co-operation with academia. The service capacity of the ESS will profit a lot from statistical analyses, as they contribute to the understanding of statistics and improve their quality.

Recommendation 7: The ESS aims to further strengthen the credibility of official statistics.

The European Statistics Code of Practice and the new statistical governance structure have helped strengthen the credibility of European statistics. An important quality challenge of a strategic nature remains to be tackled, namely the outlining of national quality initiatives that will lead to tangible quality improvements for European statistics.

- **Action 25:** Creating a harmonised quality framework for the ESS statistics with

a view to establishing a system of co-ordinated methods and tools, guaranteeing the adherence to minimum quality requirements for statistical processes and products including their assessment. In principle they comprise such elements as: documentation and measurement; standardisation of processes and statistical methods; evaluation; strategic planning and control and improvement actions;

- **Action 26:** Creating a high-level Task Force on the monitoring of quality in statistics.

Recommendation 8 – The ESS aims to further strengthen its international position.

The *ESS family* is undoubtedly the largest group of official statisticians in the global statistical system, whose influence, however, hasn't been decisive. The explanation the European community of statisticians has found is that the group focuses too much on its own agenda (dominated by harmonisation and programme planning). The authors have noted in the annual meetings of the UN Statistical Commission (New Work) that many statistical developments start at the global level, and the European group is somewhat defensive; they say what they don't want to see happening instead of advocating what they want to see happening.

The aim of the ESS is an agreed policy on what to pursue at the global level (not just a EU policy, but a policy of the European Statistical System). Thus the ESS will become pro-active. Useful partnerships would be created, in full awareness of the impact of the system's actions on the rest of the (statistical) world. The intention of the ESS to continue to assist the official statistics of third countries (EU neighbourhood, Africa) in building their statistical capacity is part of the same context, that of international issues.

- **Action 27:** Promoting a pro-active attitude of the ESS at the global level, especially through a dynamic involvement of the Statistical Programme Committee in strategic issues, co-ordination being ensured by the ESS strategy group.

Conclusion

The *strictly national data collection processes* will become *European* through more intense co-operation between National Statistical Institutes on the basis of a common infrastructure. The dialogue of statistics with its partners (public administrations, private associations) and with its key respondents should be maintained in order to capture the complex links between economic and financial flows and stocks, the information being then stored in coherent and adequately outlined statistical systems.

Bibliography

- Working documents of the Statistical Programme Committee/EUROSTAT (2008-2009 meetings).

Relativ și subiectiv în metodele de evaluare

Prof. univ. dr. Ana MORARIU

Lector univ. dr. Cornel Dumitru CRECANĂ

Asist. univ. dr. Flavia STOIAN

Academia de Studii Economice București

Abstract

În articol se evidențiază importanța credibilității situațiilor financiare atât de necesare utilizatorilor pentru estimările prospective privind minimizarea riscurilor legate de discontinuitatea activității, de criza financiară care domină economia mondială. În acest context, facem referire la atuurile, dar și la pericolul bazelor de evaluare ale situațiilor financiare în caz de inflație, de recesiune economică. **„Este preferabil să aproximezi decât să greșești cu exactitate”**, afirmă John Maynard Keynes, marele economist englez.

Cuvinte cheie: situații financiare, baze de evaluare, credibilitate și relevanță.

Aplicarea regulilor contabile pentru construirea informațiilor privind rezultatul întreprinderii, duce la situații ce intră în contradicție cu imaginea fidelă, sau anumite principii pot fi contradictorii între ele. Contradicțiile la care facem referire **imprimă rezultatului contabil un caracter relativ**, la acestea adăugându-se metodele contabile și de evaluare aplicate, precum și interesul producătorilor de informații. De exemplu :

Principiul entității, determină abateri juridice care nu se potrivesc cu entitatea reală. Astfel, în cadrul IMM-urilor și al întreprinderilor cu caracter familial se transferă cheltuielile între cele două patrimonii - personal al proprietarului și al firmei, ca entitate patrimonială. Din acest punct de vedere, există practica dorită de a confunda bunul social (patrimoniul firmei) cu bunul individual (un autoturism folosit pentru nevoile familiei este înregistrat în patrimoniul firmei).

Principiul prudenței, contabilizează pierderile probabile și nu contabilizează câștigurile, chiar dacă acestea sunt foarte probabile; sunt contabilizate micșorările de valoare privind activele și nu sunt contabilizate creșterile de valoare; rezultatul este calculat în raport cu veniturile realizate,

generate de transferul dreptului de proprietate și nu de producția obținută; împărțirea costurilor în costul produsului și costul perioadei este o tratare asimetrică a cheltuielilor exercițiului.

Prevalența fondului asupra formei, contabilizează intrările cu titlu de folosință și nu cu titlu de proprietate. În contabilitatea dominată de juridic, tranzacția nu figurează în patrimoniile celor două părți, în schimb în contabilitatea dominată de economic tranzacția este înregistrată.

Principiul cuantificării monetare, prevede că etalonul monetar este constant, deși în realitate acesta este variabil. În aceste condiții, estimarea unui obiect la un moment dat devine discutabilă ulterior acestuia, datorită puterii de cumpărare a monedei. Sau, așa cum arăta **Bernard Colasse**, „Rezultatul calculat în contabilitate este mai mult un rezultat abstract al perioadei, decât un rezultat real al întreprinderii”.

Fiecare principiu are implicații asupra relevanței informației privind rezultatul contabil, respectiv asupra poziției financiare a întreprinderii. Rezultatul contabil este o informație construită potrivit unor principii și reguli convenite. Nici un principiu nu este scutit de anumite limite care se propagă în calitatea informației privind rezultatul.

Pornind de la limitele principiilor contabile, producătorii de informații au posibilitatea de a reflecta informația, ținând cont de un rezultat al exercițiului prevăzut; în acest scop se apelează la diferite tehnici. **Facem referire la câteva dintre acestea:**

Supraevaluarea /subevaluarea unor posturi de activ ale căror valori sunt apreciate în funcție de costuri. Formulele diferite privind componenta costurilor, sau „aranjări” în contabilitatea de gestiune, conduc la rezultate diferite.

Cosmetizarea conturilor anuale sau interimare, în scopul cotării la bursa de valori, realizată prin subevaluarea datoriilor și supraevaluarea profiturilor.

Provizioanele, prin intermediul cărora se atenuază influența nefavorabilă a costului istoric asupra supraevaluării rezultatelor. Prin prisma imaginii fidele, obiectiv fundamental al contabilității, provizioanele reprezintă o modalitate de a trata în plan valoric existența incertitudinii în evaluarea activelor și rezultatelor.

Multe întreprinderi practică provizioanele numai în măsura în care sunt deductibile fiscal. Totodată, alături de scăpările în constituirea de provizioane, sunt prezentate și nereluările de provizioane, practică facilitată de tehnica constituirii provizioanelor la timpul prezent, când se măresc cheltuielile și reluarea la timpul viitor când sporesc veniturile. Timpul poate fi transformat într-o pârghie de oportunitate pentru aranjarea rezultatului.

Facilitățile fiscale reprezintă o modalitate de aranjare a rezultatelor, în condițiile în care sistemul contabil se bazează pe o trecere de la rezultatul contabil la rezultatul fiscal. Toate facilitățile fiscale incită întreprinderea la integrarea lor în contabilitate și, în consecință, la calcularea rezultatului contabil.

Prețurile de transfer între întreprinderile componente ale grupului, majorate sau diminuate în raport cu interesul de a transfera beneficiul unei societăți în favoarea alteia. În general, se preferă transferul beneficiului dintr-o țară cu o fiscalitate excesivă într-o țară cu o fiscalitate relaxată.

Prețurile de transfer se practică și în cazul circuitelor interne de exploatare ale întreprinderii, în cazul consumurilor intermediare determinate de transferul producției de la o fabrică la alta, de la o secție la alta, având drept consecință accelerarea sau întârzierea transferului cheltuielilor asupra rezultatului exercițiului.

Majorarea sau diminuarea subiectivă a veniturilor și cheltuielilor, reprezintă o altă tehnică de aranjare a rezultatului contabil. În această direcție acționează delimitările între exercițiile financiare privind cheltuielile de plată și veniturile de realizat; anticipările livrărilor de produse care nu vor fi realizate decât după închiderea exercițiului financiar; moduri diferite de înregistrare a rezultatelor din lucrările în curs de execuție a unui contract pe termen lung.

După **Michel Capron**, problema adevărului privind rezultatul contabil, trebuie apreciată prin referire la calitățile de fidelitate, autenticitate și validitate. În acest sens:

- **Fidelitatea** se referă la faptul că informația privind rezultatul redă o informație în care se poate avea încredere;

- **Autenticitatea** are în vedere sinceritatea celor care au întocmit situațiile financiare și a celor care le auditează;

- **Validitatea** ține de un dublu proces de legitimare a credibilității informației:

- **rațională**, fundamentată pe încrederea în legalitatea și relevanța normelor contabile și în competența celor care le-au stabilit și le aplică;

- **simbolică**, fondată pe caracterul sacru al scopului, în speță folosirea cifrelor, a codurilor și a unităților de măsură și evaluare, care să aibă capacitatea să dezvăluie ceea ce este real și corect.

Fiind o miză pentru diferiți protagoniști sociali, adevărul redat prin imaginea fidelă a patrimoniului, rezultatelor și situațiilor financiare, trebuie căutat în funcție de interesele producătorilor și utilizatorilor de informație. Adevărul furnizat de contabilitate nu poate fi pentru utilizatori decât rezultatul unui compromis între așteptări și exigențe, iar pentru producători, un aport între sinceritate și regularitate (respectarea principiilor și regulilor fundamentale).

Deoarece **evaluarea nu este o metodă exactă**, cele mai multe procese de evaluare exprimă elemente de opinie și nu o atitudine. Expresia unei opinii asupra valorii de piață a unei activități sau asupra unei valori juste generează mari divergențe în rândul specialiștilor. Susținătorii **metodelor de măsurare pe baza costului istoric** consideră mai relevantă această variantă, deoarece se concentrează pe deciziile și rezultatele acțiunilor de cumpărare /vindere a activelor sau de contractare /stingere a datoriilor. Ei afirmă că informațiile în valori juste, cu concentrările acestora asupra prețurilor de piață, sunt mai puțin relevante pentru că reflectă efectele tranzacțiilor și evenimentelor la care întreprinderea nu a participat direct. De asemenea, susțin că în afara activelor și datoriilor pe care întreprinderea intenționează să le comercializeze în mod activ, sincronizarea efectelor deciziilor interimare de a păstra un activ sau o datorie nu este relevantă pentru aprecierea performanțelor financiare ale întreprinderii.

Susținătorii **metodelor de evaluare pe baza valorii juste** specifică faptul că în mediul economic destul de instabil de astăzi se produc schimbări importante în perioade scurte de timp. O schimbare pune la îndoială, de exemplu, dacă un activ achiziționat în intenția deținerii până la maturitate ar trebui să fie vândut, iar câștigul obținut să fie investit în altă parte, în viziunea lor, decizia de a deține un activ sau o datorie pe termen lung este foarte importantă într-un astfel de mediu. Efectele unor astfel de decizii, chiar dacă au fost luate în mod activ și indirect din cauza neatenției, sunt un aspect important al performanțelor întreprinderii.

Rezultatul la care se ajunge în urma acestor dispute poate fi teoretic și chiar fictiv. În cele mai multe situații, circumstanțele determinării valorii juste includ un cumpărător perfect și un vânzător perfect, fiecare având cunoștințe de cauză despre toate elementele tranzacționale și având aceeași abilitate de a negocia.

Exemplu:

O companie aerospațială dorește să achiziționeze echipamentul guvernamental care se află amplasat pe proprietatea sa. Guvernul dorea să vândă respectivul echipament la valoarea justă. Există un cumpărător și un vânzător dornici să încheie tranzacția. Problema era determinarea **valorii juste**. Costul istoric al celor 1600 de piese ce compun echipamentul instalat pe domeniul companiei aeriene este de 22 mii USD. Dacă presupunem că se poate obține un maxim de utilitate și câștiguri care să justifice o rentabilitate a investițiilor, evaluatorul poate valoriza echipamentul la o sumă de 15 mii USD. Totuși, dacă societatea ar cere guvernului să-și ia echipamentul, iar acesta ar trebui să-l vândă pe o piață deschisă ar obține doar 4,5 mii USD. Ambele vânzări presupun voința atât a cumpărătorului, cât și a vânzătorului, dar termenii și condițiile sunt diferite în ceea ce privește prețul de vânzare apreciat ca valoare.

Tehnicile de estimare sunt metode și estimări adoptate de o entitate pentru a determina valorile monetare ce corespund bazelor de măsurare selectate pentru active, datorii, câștiguri, pierderi și evoluția fondurilor proprietarilor.

Tehnicile de estimare includ:

Metodele de amortizare, precum metoda lineară și metoda degresivă, aplicate în contextul unei baze de măsurare particulare, utilizate pentru estimarea mărimii avantajelor economice ale unui activ fix tangibil (unei imobilizări corporale) consumate pe parcursul unei perioade;

Metode utilizate pentru estimarea valorii prezente a unui provizion, precum valoarea dată de fluxurile de trezorerie viitoare actualizate;

Estimările măsurării în creanțele comerciale care nu vor fi recuperate, în mod particular când astfel de estimări sunt realizate ținând cont mai degrabă de un ansamblu de creanțe considerate ca un întreg, decât de elemente individuale.

Atât politicile contabile, cât și tehnicile de estimare presupun ca întreprinderea în cauză să fi recurs la una sau mai multe baze de măsurare.

Bazele de măsurare sunt atribute monetare ale elementelor ce compun situațiile financiare - active, datorii, câștiguri, pierderi și evoluții ale fondurilor proprietarilor. Atunci când o întreprindere deține un activ cumpărat la un moment dat în trecut, un atare element poate fi reflectat prin utilizarea mai multor valori. El este definit ca un **cost istoric**, valoare ce reprezintă suma plătită pentru a fi cumpărat. Dar el poate fi definit și de o **valoare netă de realizare curentă** și, dacă este înlocuibil, de un **cost de înlocuire curent**, în anumite momente și pentru anumite elemente, **mai multe atribute monetare sunt combinate într-o formulă (regulă)**. În sistemul costurilor istorice, stocurile sunt evaluate la cea mai mică valoare dintre costul istoric și valoarea netă de realizare. În mod similar, în sistemul bazat pe măsurarea în costuri curente, valoarea curentă a unui activ, utilizând **regula valorii pentru întreprindere**, este **cea mai mică valoare** dintre **costul de înlocuire și valoarea recuperabilă**. Valoarea recuperabilă este dată de **cea mai mare valoare** dintre **valoarea de utilitate și valoarea netă de realizare**.

Evaluarea este procesul prin care se determină valorile la care structurile situațiilor financiare vor fi recunoscute în bilanț și în contul de profit și pierdere.

În teoria și practica de contabilitate, trei criterii s-au conturat cu privire la evaluarea fluxurilor și stocurilor de activ, datorii, capitaluri proprii, cheltuieli și venituri:

- valoarea de utilitate sau valoarea reală;**
- valoarea de piață** ca referință de preț;
- timpul.**

Primul criteriu, **valoarea de utilitate**, are în vedere că valoarea trebuie să reprezinte “costul” sau „sacrificiul” consimțit pentru a aduce bunul respectiv în patrimoniu sau ceea ce ar aduce bunul respectiv dacă l-am utiliza în întreprindere sau vinde pe piață. Valoarea de utilitate poate fi privită și prin prisma “pierderii” sau “sacrificiului” pe care l-ar suporta o întreprindere dacă ar fi lipsită de bunul respectiv.

În cadrul datoriilor, valoarea de utilitate reprezintă prin sumele acceptate a fi plătite în schimbul obligației create sau sumele așteptate a fi plătite pentru satisfacerea obligațiilor fiscale. Într-o altă formulare, **valoarea de utilitate** este valoarea pe care un cumpărător potențial acceptă să o plătească pentru cumpărarea bunului, în starea în care se află. Sau, prin referința la valoarea reală, **valoarea de utilitate** este valoarea recunoscută de părți în cadrul tranzacțiilor directe.

În reglementările contabile din România, prin articulare la **Standardele Internaționale de Contabilitate**, **valoarea reală** (justă sau corectă) este definită prin prisma valorii la care poate fi tranzacționat un activ sau decontată o datorie, de bunăvoie, între părți aflate în cunoștință de cauză, în cadrul unei tranzacții în care prețul este determinat obiectiv. Valoarea reală este valoarea recunoscută de piață în cadrul tranzacțiilor directe. Se folosește și sintagma „valoare utilă”, definită ca o valoare actualizată a fluxurilor de numerar viitoare, estimate prin utilizarea continuă a unui activ și din cedarea sa la sfârșitul duratei utile de viață.

Interes prezintă și **valoarea venală**, așa cum este definită în PCG francez. Valoarea venală este valoarea actuală (la o dată oarecare) a unui element de activ, datorie sau capital propriu. Prin esența sa, valoarea venală reprezintă prețul prezumat a fi acceptat la plată de către un cumpărător eventual, în starea și locul în care se află elementul patrimonial; această valoare trebuie apreciată în funcție de situația întreprinderii.

Definită astfel, valoarea venală ține cont atât de utilitatea bunului pentru întreprindere, cât și de “piață”, în calitatea sa de referință de preț. Prețul are o dimensiune juridică externă, el se impune celor două părți intrate în tranzacție, deoarece rezultă din acordul lor și are un caracter obiectiv.

Valoarea de piață, folosită în cadrul tranzacțiilor directe, reprezintă prețul care poate fi obținut/plătit pe o piață activă caracterizată prin faptul că:

- activele de pe piață sunt relativ omogene;
- sunt cantități suficiente de asemenea active tranzacționale, în așa fel încât oricând pot fi găsiți potențiali cumpărători și vânzători;
- prețurile sunt disponibile pentru a fi cunoscute de către public.

Cele trei criterii prezentate capătă noi dimensiuni în măsura în care intră în rol costurile **alternative**. Orice „cost sau sacrificiu acceptat” este o

„șansă” nevalorificată, deoarece întreprinderea, pentru a funcționa, trebuie să renunțe la o șansă, întrucât resursele sale nu sunt disponibile pentru utilizări alternative. Un exemplu în acest sens, preluat din cartea lui **Paul Heyne**, University of Washington, “Modul economic de gândire”, tradusă de Editura Didactică și Pedagogică, 1991, București: “*Dacă proprietarii plătesc chirie pentru clădirea pe care o utilizează, ei socotesc plata chiriei ca plată a costurilor, dar s-ar putea să nu o facă dacă clădirea este proprietatea lor. Ei ar trebui să o facă totuși, pentru că pierd suma pe care ar fi obținut-o închiriind clădirea respectivă. Costul este clar, dacă nu ai o clădire disponibilă pentru utilizări alternative.*”

Se poate ca proprietarii să utilizeze echipamentele cumpărate și nu echipamentele pe care le aveau în casă. Dacă cumpără echipamente cu un împrumut bancar, ei vor include în costuri dobânda aferentă decontărilor către bancă. Dar să presupunem că ei cumpără echipamentele din economiile avute anterior. Dacă ei renunță la veniturile din dobânda pe care ar fi obținut-o, pretinzând altcuiva să utilizeze aceste economii, și aceasta este în mod cert o parte din costul șansei de a face o afacere. Ei pot decide să includă sau nu, în costurile lor, venitul curent pentru perioada anterioară. Chestiunea este că ei ar trebui să o facă. Venitul pierdut reprezintă un cost al afacerii respective “.

Costul folosit în măsurarea valorii reale poate fi definit prin prisma **sacrificiilor** consimțite (**costuri angajate**) plus **costul asociat șanselor nevalorificate (venituri pierdute)**. În afara categoriilor de valori prezentate, IAS mai utilizează și altele, cum sunt:

- **Valoarea actualizată** ca formă estimată a valorii viitoarelor fluxuri nete de numerar în desfășurarea normală a activității.

- **Valoarea actualizată a unei datorii** ca formă echivalentă plăților așteptate în viitor necesare pentru a stinge obligația rezultată dintr-o prestație sau bun primit.

- **Valoarea de înregistrare sau contabilă** este valoarea la care un activ este inclus în bilanț după scăderea amortizării cumulate și a pierderilor acumulate din depreciere.

- **Valoarea realizabilă sau de decontare a unei datorii** este o valoare neactualizată în numerar sau în echivalente de numerar așteptate a fi plătite pentru a achita datoriile, potrivit cursului normal al afacerilor.

- **Valoarea realizabilă** este valoarea în numerar sau echivalente de numerar care poate fi obținută în prezent prin vânzarea normală a activelor.

- **Valoarea realizabilă netă** reprezintă prețul de vânzare estimat ce ar putea fi obținut pe parcursul desfășurării normale a activității, mai puțin costurile estimate pentru finalizarea bunului și a costurilor necesare vânzării.

• **Valoarea recuperabilă** este maximul dintre prețul net de vânzare și valoarea sa utilă, sau suma pe care întreprinderea se așteaptă să o recupereze din utilizarea viitoare a unui activ, inclusiv valoarea sa reziduală în momentul înstrăinării.

• **Valoarea reziduală** este valoarea netă pe care o întreprindere se așteaptă să o obțină pentru un activ la sfârșitul duratei utile de viață a acestuia după scăderea costurilor așteptate la cedare.

• **Valoarea reevaluată a unui activ** reprezintă valoarea reală a unui activ la data reevaluării, mai puțin amortizarea ulterioară acumulată.

• **Valoarea ajustată** este valoarea diminuată a activelor care s-au depreciat. Se estimează în funcție de intenția întreprinderii de a păstra activul în scopul utilizării sau nu în producție. Dacă întreprinderea intenționează să utilizeze activul în procesul de producție, ajustarea pentru diminuarea valorii activelor este determinată prin compararea valorii de recuperare cu valoarea contabilă, reținându-se prima. Dacă întreprinderea nu intenționează să utilizeze activul în procesul de producție, ajustarea pentru diminuarea valorii activelor se calculează prin compararea valorii realizabile nete cu valoarea contabilă, reținându-se prima.

Definițiile prezentate privind valorile contabile comportă nevoia de **Reguli privind evaluarea în contabilitate**, implicit conturarea de politici contabile. Punctul de plecare în acest sens trebuie căutat în valoarea reală. Toate celelalte valori sunt variante ale valorii de utilitate (reale), diferențierea lor fiind determinată de criteriul timp și situația în care se află obiectul evaluării în momentul măsurării.

Timpul vizează momentul plasării evaluării, în trecut, prezent sau viitor. Orice evaluare, în virtutea continuității activității întreprinderii, glisează între timpul trecut, trece prin timpul prezent și se îngrijește de reproducția valorilor economice la timpul viitor.

Evaluarea tranzacțiilor și evenimentelor se efectuează la timpul prezent și se bazează la intrare pe costul istoric, iar la ieșire pe prețul de vânzare. În cadrul fluxurilor de tranzacții și evenimente apar rețineri sau staționări concretizate în active și datori, în acest ultim caz, evaluarea se face la timpul prezent și se mișcă între valorile provenite din trecut și timpul viitor, când are loc ieșirea activelor și datoriilor.

Evaluarea în contabilitate se face la timpul prezent. Dar obiectul evaluării îl reprezintă activele, datoriile și capitalurile proprii, cheltuielile și veniturile.

Din **“Cadrul conceptual pentru elaborarea și prezentarea situațiilor financiare”**, elaborat de Comitetul de Standarde Contabile

Internaționale (IASB), rezultă că **activul** reprezintă o resursă prezentă controlată de întreprindere, care provine ca rezultat al unor evenimente din trecut și care aduce în favoarea întreprinderii beneficii viitoare; după cum **datoria** se definește ca o obligație prezentă a întreprinderii provenind din evenimente din trecut, care la achitare generează fluxuri de beneficii economice dinspre întreprindere.

Între active și datorii se așează capitalul propriu care reprezintă, interesul rezidual în activele întreprinderii după ce au fost stinse toate obligațiile. Din același cadru se degajă definiția potrivit căreia veniturile constituie creșteri ale beneficiilor pe perioada exercițiului financiar (perioada curentă) forma creșterilor (intrărilor) de active sau a reducerilor de datorii care au ca rezultat creșteri ale capitalului propriu, altele decât cele legate de contribuțiile proprietarilor la capitalul propriu; în schimb, cheltuielile constituie diminuări ale beneficiilor economice pe perioada exercițiului financiar, sub forma micșorărilor (ieșirilor) de active sau a creșterilor de datorii care au ca rezultat diminuări ale capitalului propriu, altele decât cele legate de sumele distribuite participanților la capitalul propriu. IASB, identifică următoarele convenții de evaluare: **costul istoric**, **costul actual**, **valoarea realizabilă (de decontare)** și **valoarea actualizată (de utilitate)**, preluate și de Ordinul Ministrului Finantelor Publice nr.1752 /2003, privind Reglementările contabile din România conforme cu directivele europene.

Costul istoric, are în vedere:

- activele înregistrate la suma plătită în numerar sau în echivalente ale numeralului sau la valoarea justă din momentul cumpărării lor;
- datoriile înregistrate la valoarea echivalentelor obținute în schimbul obligației sau, în anumite împrejurări (de exemplu, impozitul pe profit), la valoarea ce se așteaptă să fie plătită în numerar sau în echivalente ale numerarului pentru a stinge datoriile, potrivit cursului normal al afacerilor.

Costul istoric are un sens cert în materie de expresie a valorii la momentul constatării sale. Față de trecerea timpului el ia o alură „istorică”, dacă elementul avut în vedere continuă să apară în bilanț. Rolul costului istoric, relevanța și fiabilitatea sa depind de rolul pe care îl atribuie utilizatorii performanței contabile. Dacă informația contabilă este orientată spre trecut, are rolul doar de a confirma ipotezele anului încheiat, astfel costul istoric este viabil. Dacă informației contabile i se atribuie un rol predictiv, este orientată spre viitor, atunci devine desuetă noțiunea de cost istoric.

Baza de evaluare cel mai frecvent adoptată de întreprinderi în elaborarea situațiilor financiare este costul istoric. Și totuși, chiar IASB, în normele editate, combină costul istoric cu alte baze de evaluare mai ales la momentul bilanțului. Exemple:

- IAS 2 „Stocurile”, prevede, din motive de prudență evaluarea stocurilor la cea mai mică valoare dintre costul istoric și valoarea netă de realizare;
- IAS 39 „Instrumente financiare” recomandă evaluarea titlurilor tranzacționabile la valoarea de piață;
- IAS 19 „Beneficiile angajaților” prevede evaluarea datoriilor privind pensiile la valoarea lor actualizată.

Analizând practica întreprinderilor românești putem afirma că acestea folosesc exclusiv costul istoric în evaluarea curentă, datorită importanței caracteristicii de fiabilitate (verificabilitate) a informației obținută prin această convenție de evaluare, deși, **în condițiile de instabilitate ce caracterizează mediul economic românesc**, relevanța este sacrificată încă din momentul fundamentării.

Concluzii

Apreciem că stabilirea unei baze de evaluare **reprezintă una dintre cele mai dificile probleme ale contabilității**, practica și teoria contabilă acreditând mai multe baze de măsurare. În prezent evaluarea activelor, datoriilor, capitalurilor proprii, cheltuielilor și veniturilor se face pe baza costului istoric. Opțiunea pentru costul istoric, deși el poate avea și alte alternative, se întemeiază pe faptul că este singurul cost consemnat în documentele justificative, are un caracter verificabil și o determinare obiectivă, fiind validat în cadrul tranzacțiilor de piață derulate.

În ciuda avantajelor pe care le deține, în perioadele de inflație și deflație, înregistrarea și prezentarea activelor, datoriilor și capitalurilor proprii la cost istoric este intens criticată, mai ales când variațiile prețurilor sunt foarte mari, întrucât acestea conduc la o deformare a realității, respectiv a documentelor de sinteză.

În ultimii ani, o idee a devenit din ce în ce mai actuală: aceea de a contabiliza anumite elemente (mai ales imobilizări) la valoarea estimată a fluxurilor viitoare de trezorerie pe care acestea le pot aduce întreprinderii, și nu la cost istoric (evaluare care să se facă cel puțin de la un anumit moment, ulterior dobândirii elementelor respective). Se afirmă că, pentru a reprezenta valoric un activ, se tinde mai mult spre a contabiliza veniturile viitoare decât cheltuielile trecute. A apărut necesitatea utilizării altor baze de evaluare decât **costul istoric**, cea mai recentă și cea mai disputată fiind noțiunea de **valoare justă**, extinderea aplicării acesteia bazându-se pe dezvoltarea activității bursiere în ultimii 32 de ani.

Bibliografie

- Morques N. - *Finacement et cout du capital de l'entreprise*, Editura Economica, Paris, 2005
- Toffler A. - *PowerShift*, traducere Editura ANTET, București, 2005
- Wilkinson J.W. - *Accounting Information Systems: Essential Concepts and Applications*, Editura John Wiley&Sons, Canada, 2003
- *** Directiva a IV-a a Consiliului Comunității Europene, 25 iulie, 1978
- *** Directiva a VII-a a Consiliului Comunității Europene, 13 iunie, 1983
- *** “Standardele Internaționale de Contabilitate 2007” Editura CECCAR, București, 2007
- *** OMFP 1752/2003 privind aprobarea „Reglementărilor contabile armonizate cu Directiva a IV-a a Comunității Europene și cu Standardele Internaționale de Contabilitate”

RELATIVITY AND SUBJECTIVITY OF THE ESTIMATION METHODS

PhD. Univ. Professor Ana MORARIU

PhD. Univ. Reader Cornel Dumitru CRECANĂ

PhD. Assistant Flavia STOIAN

Academy of Economic Studies Bucharest

Abstract

The present article underlines the importance of the credibility of financial situations so necessary to the users for the prospective estimations regarding the minimization of risks related to the discontinuity of the activity and to the financial crisis that dominates the world economy. In this context, we refer to both the trumps and the hazard of the evaluation basis of financial situations in case of inflation and economic recession. **“It’s better to approximate than to go accurately wrong”**, says John Maynard Keynes, the great English economist.

Key words: financial situations, evaluation bases, credibility and relevance.

The application of the accounting constraints for the construction of information regarding the output of the enterprise leads to situations that are contradictory to the close image, or some constraints can be contradictory among themselves. The contradictions we refer to **make the accounting output a relative one**, the applied accounting and evaluation methods, as well as the interest of the data producers, being added to them. For instance:

The principle of entity determines the legal abnormalities that do not match the real entity. Consequently, within the SMEs and the family-type units, the expenses are transferred between the two patrimonies – of the owner himself and of

the unit, as patrimonial entity. From this point of view, there is the desired exercise of mistaking the social property (the patrimony of the company) for the personal property (a car used for the family needs is registered in the patrimony of the company).

The principle of caution registers the probable loss but not the benefit, even if it is most likely to occur; registers the value decrease of the assets and not the value increase; the output is calculated based on the revenue, generated by the transfer of the property right and not by the production and the dividing of costs in product cost and period cost is an asymmetric approach of the exercise expenses.

The major importance of the content over the form, registers the inputs with use title and not with ownership title. In the accounting dominated by the law, the transaction does not appear in the patrimonies of the two parties, but it is registered in the accounting dominated by the economy.

According to **the principle of the monetary quantification** the monetary standard is constant, although, in reality, it is variable. Under these circumstances, the estimation of an object at a certain moment becomes afterwards questionable due to the power of purchase of the currency. Or, as **Bernard Colasse** put it, “The calculated output in the accounting is rather an abstract output of the period than a real output of the company”.

Each principle influences the relevance of the information as to the accounting output and the financial rating of the company, respectively. The accounting output is a piece of information constructed according to some principles and rules agreed upon. No principle is free of certain limits that disseminate into the quality of the information as to the output.

Starting with the limits of the accounting constraints, the information producers have the opportunity to picture the data, taking into consideration the output of the anticipated exercise; for this purpose, there are several techniques to resort to. **Here we quote some of them:**

To over value / under value some functions of the asset the values of which are measured according to costs. The various formulas regarding the costs component, or the “trimmings” in the administration accounting, lead to different outputs.

The trimming of intermediate or annual accounts, for quotation on exchange, is done by undervaluation of debts and overvaluation of profits.

Provisions that help reduce the unfavourable influence of the historical price on the overvaluation of outputs. From the point of view of the close image, the main objective of the accounting, the provisions represent a method of dealing, in terms of value, with the existence of uncertainty as to the evaluation of assets and outputs.

Most companies make use of provisions only if they are fiscally deductive. At the same time, together with the inadvertences in the formation of provisions, the lack of retaking provisions is also presented, a practise facilitated by the method of forming provisions at present, when expenses rise and retaking them in the future, when it is the revenue that rise. Time can be turned into an opportunity for trimming the output.

The fiscal facilities represent a method of trimming the outputs, since the accounting system is based on passing from the accounting output to the fiscal output. All fiscal facilities encourage the company to introduce them in the accounting and, consequently, in the calculation of the accounting output.

The transfer costs between the companies of the same group are increased or decreased according to the interest of transferring the profit of a company to the benefit of another company. Generally, the transfer of the profit from a country with an excessive taxation to a country with a relaxed taxation is preferred.

The transfer costs are present in the exploitation internal circuit of the company, too, in case of intermediate consumptions determined by the production transfer from a factory to another, from a department to another, having as consequence the acceleration or the delay of the expenses transfer on the exercise output.

The subjective increase or decrease of revenue and expenses represent another method of trimming the accounting output. In this respect, it is the delimitations between the financial exercises regarding the due expenses and the revenue to be achieved, the provisions of good deliveries that are to be done after the financial exercise is closed and different types of registrations from works in progress of a long term contract that operate.

According to **Michel Capron**, the problem of the truth regarding the accounting output must be appraised by referring to the following qualities: precision, originality and validity. Consequently:

- **Precision** means that the information regarding the output is a trustworthy information;

- **Originality** mirrors the honesty of those who have drawn up the financial situations and of those who audit them;

- **Validity** is the result of a double process of justification of the information credibility:

- **rational**, based on the confidence in the legality and pertinence of the accounting standards and in the competence of those who have set them up and who apply them;

- **symbolic**, founded on the sacred character of the objective, that is the use of evaluation and measuring digits, codes and units, which can reveal what it is real and accurate.

Being a stake for various social players, the truth rendered by the close image of the patrimony, outputs and financial situations must be looked for according to the interest of the data producers and users. For the users, the truth provided by accounting cannot be but the result of a compromise between expectations and exigencies and for the producers, a contribution of honesty and frequency (conformation to the fundamental rules and principles).

As **the evaluation is not an accurate method**, most of the evaluation processes formulate elements of an opinion and not an attitude. The articulation of an opinion on the market value of an activity or on a fair value generates great frictions among experts. Those in favour of **the measuring methods based on the historical cost** think they are more relevant as the method concentrates on the decisions and outputs of the purchase/

sale of assets or of the contraction/paying off of debts. They say that the information expressed in fair value, with their concentration on the market prices, are less relevant because they picture the impact of the transactions and events the company did not directly participate in. At the same time, they claim that, besides the assets and debts that the company intends to actively sell, the synchronisation of the impacts of the interim decisions to keep an asset or a debt is not relevant for the evaluation of the financial performances of the company.

Those in favour of **the evaluation methods based on the fair value** state the fact that, in the rather insecure economic environment of today, important changes take place during short periods of time. One of the changes questions, for instance, whether an asset, purchased with the intention of being kept till maturity, should be sold and the money invested somewhere else. From their point of view, the decision to keep an asset or a debt for a long time is very important in such an environment. The results of such decisions, even if they were actively and indirectly taken due to negligence, represent an important aspect of the performances of the company.

The output of these controversies can be theoretical, and even artificial. In most of the situations, the circumstances of determining the fair value comprise a perfect buyer and a perfect seller, both being aware of all the transactional elements and equally good negotiators.

Example:

An aerospace company desires to purchase the governmental equipment which is located on its land. The Government intends to sell the respective equipment for a fair value. There is a buyer and a seller, both eager to close the transaction. The issue is to determine *the fair value*. The historical cost of those 1600 pieces of the equipment installed on the land of the air company is of 22 thousand USD. If we suppose that a maximum of usefulness and benefit can be obtained in order to justify the profitability of the investment, the assessor can decide upon a value of 15 thousand USD for the equipment. Still, if the company were to ask the government to take away its equipment and the government were to sell it on an open market, it would get only 4.5 thousand USD. The two sales imply the desire of both the buyer and the seller but the terms and conditions are different as to the sale price assessed as value.

The estimation techniques are methods and estimations adopted by an entity in order to determine the monetary values that correspond to the measuring bases picked out for the assets, debts, revenues, losses and the progress of the owners' funds.

The estimation techniques include:

- **Amortization methods**, as the linear method and the digressive method, applied in the context of a particular measuring base, used to estimate the measure of the economic advantages of a tangible fixed asset consumed during a period of time;
- Methods used to estimate the present value of a provision, as the value given by the updated future treasury flows;
- Measuring estimations regarding the commercial claims that will not be recovered, especially when such estimations are done taking into consideration rather a set of claims seen as a whole than individual elements.

• Both the accounting policies and the estimation techniques assume that the respective company used one or more measuring bases.

The measuring bases are monetary attributes of the elements that form the financial situations - assets, debts, revenues, losses and progress of the owners' funds. When a company holds an asset purchased at a certain moment in the past, such an element can be pictured by using several values. It is defined as a **historic cost**, a value that represents the sum paid for its purchase. But it can be defined by a **net value of current implementation**, too and if it is replaceable by a **cost of replacement**, at certain moments and for certain elements, **several monetary attributes are combined in a formula (rule)**. In the system of the historic costs, stocks are evaluated at the lowest value between the historic cost and the net value of implementation. Similarly, in the system based on the measuring in current costs, the current value of an asset, using **the rule for the value of the company**, is **the lowest value** between **the replaceable cost and the recoverable value**. The recoverable value is given by **the greatest value** between the **effective value** and the **net implementation value**.

Evaluation is the process that determines the values at which the structures of the financial situations will be accepted in the balance and in the profit and loss account.

In the theory and practice of accounting, there are three criteria that have taken shape as to the evaluation of flows and stocks of asset, debts, own capitals, expenses and revenues:

- **the effective value or the real value;**
- **the market value** as price reference;
- **the time.**

The first criterion, **the effective value**, considers that the value will represent "the cost" or "the sacrifice" agreed upon in order to bring the respective good in the patrimony or what it would bring if we were to use it in the company or sell it on the market. The effective value can also be regarded from the point of view of "the loss" or "the sacrifice" a company would stand if it were to be deprived of the respective good.

Within the debts, the effective value is represented by the sums agreed to be paid in exchange for the created obligation or the sums expected to be paid in order to square the fiscal obligations. In other words, **the effective value** is the value a potential buyer agrees to pay in order to purchase the good, the way it is. Or, by reference to the real value, **the effective value** is the value accepted by the parties in direct transactions.

In the Romanian accounting regulations, harmonised with the International Standards of Accounting, **the real value** (just or accurate) is defined in relation with the value of a transacted asset or a discounted debt, of their own free will, between parties well informed, within a transaction in which the price is objectively determined. The real value is the agreed market value within direct transactions. The phrase "useful value" is also used and it is defined as an updated value of the future cash flows, estimated through the continuous use of an asset and its concession at the end of its useful life.

The venal value is of interest, too, as it is defined in the French PCG. The venal value is the actual value (at a certain time) of an element of asset, debt or own capital. Essentially, the venal value represents the presumed price for payment accepted by an intending buyer, in the state and place the patrimonial element is in; this value will be evaluated based on the situation of the company.

Thus defined, the venal value takes account of both the usefulness of the good for the company and the “market”, in its capacity of price reference. The price has an external legal dimension; it enforces respect to the two parties involved in the transaction because it results from their agreement and has an objective character.

The market value, used in direct transactions, represents the price that can be obtained / paid on an active market, characterized by the fact that:

- assets on the market are relatively homogeneous;
- there are enough quantities of such transactional assets so that potential buyers and sellers can be found;
- prices are available to the public.

The three described criteria assume new dimensions in as far as the **alternative costs** come into action. Any “accepted sacrifice or cost” is an “opportunity” not turned to good account because the company, in order to be operational, has to give up an opportunity as its resources are not available for alternative uses. Here you have an example to that effect, taken out from the book of **Paul Heyne**, from the University of Washington, “The Economic Way of Thinking”, translated at the publishing house “Editura Didactică și Pedagogică”, 1991, Bucharest: *“If the owners pay rent for the building they use, they consider the rent as payment of costs, but they may not consider it the same way if they own the respective building. Still, they should do it because they lose the sum they would have got renting the building. The cost is explicit if you don’t have an available building for alternative uses.*

It is possible that the owners use the bought equipment and not the equipment they already have in the house. If they buy the equipment on a bank loan, they will count in the costs the interest related to the clearings to the bank. But let us suppose that they buy the equipment from previous savings. If they give way to the income they would have got from the interest, expecting somebody else to use these savings, it certainly represents a part of the cost of the opportunity to do business. They can decide upon including or not including the current income for the previous period in their costs. The fact is that they should. The lost income represents a cost of the respective business”.

The cost used for measuring the real value can be defined based on the consented **sacrifices (engaged costs)** plus **the cost related to opportunities not turned to good account (lost income)**. Except for the value categories presented, IAS uses some others, too, as follows:

- **The present value** as estimation of the value of future net cash flows within the normal course of the activity.
- **The present value of a debt** as equivalent for future expected payments, necessary to pay up the obligation resulted from a service rendered or a good received.

- ***The accounting or recording value*** is the value of an asset added to the balance sheet after the deduction of the cumulated amortization and of the accumulated losses from depreciation.

- ***The realisable or clearing value of a debt*** is a not updated value in cash or cash equivalents expected to be paid in order to settle the debts, according to the normal course of the business.

- ***The realisable value*** is the value in cash or cash equivalents that can be presently obtained by normal sale of assets.

- ***The net realisable value*** represents the estimated selling price that could be obtained during the normal course of the activity, less the estimated costs for finishing up the good and the costs necessary for the sale.

- ***The recoverable value*** is the maximum between the net sale price and its effective value, or the sum the company expects to recover from the future use of an asset, its residual value at the moment of its sale included.

- ***The residual value*** is the net value a company expects to get for an asset at the end of its effective life, after taking off the expected costs on transfer.

- ***The reappraised value of an asset*** represents the real value of an asset on the date of the reappraisal, less the ulterior accumulated amortization.

- ***The adjusted present value*** is the diminished value of the assets that depreciated. The esteems are done according to the intention of the company to keep the asset for using it or not in the production. If the company intends to use the asset in the process of production, the adjustment for lowering the value of the assets is determined by comparing the recoverable value with the accounting value, holding the first. If the company does not intend to use the asset in the process of production, the adjustment for lowering the value of the asset is calculated by comparing the net realisable value with the accounting value, holding the first.

The present definitions regarding the accounting values require rules as to the evaluation in accounting, the delineation of accounting policies implicitly. The starting point to that effect must be looked for in the real value. All the other values are variants of the effective value (real), their differentiation being determined by the time criterion and the situation the object under evaluation is at the measuring moment.

Time refers to the moment of evaluation, placed in the past, at present or in the future. Any evaluation, due to the continuity of the unit activity, glides between the past tense, through the present time, towards the future time, by taking care of the reproduction of the economic values.

The evaluation of transactions and events is done at the present time and is based on the historical account at input and on the sale price at output. Within the flows of transactions and events, reserves and stands occur as assets and debts, for the latter the evaluation is done at the present time and moves between values derived from the past and the future when the output of assets and debts takes place

The evaluation in accounting is done at the present time. The object of the evaluation consists of the assets, debts and own capitals, of expenses and revenues.

As shown in “**The conceptual frame for the elaboration and description of the financial situations**”, issued by The International Accounting Standards Committee (IASB), **the asset** is an available resource under control of the company, which is a result of past events and brings about future benefits to the company; as **the debt** is a current obligation of the company derived from past events which, on payment, generates flows of economic benefits from the company.

Between assets and debts there is the own capital that represents the residual interest in the company assets, after all the obligations have been paid up. Out of the same context derives the definition according to which the revenues represent increases of benefits during the financial exercise (that is the current period), the configuration of increases (inputs) of assets or of decreases of debts that generate increases of own capital, other than those related to the owners' contribution to own capital; while the expenses are decreases of economic benefits during the financial exercise in the guise of decreases (outputs) of assets or of increases of debts that generate decreases of own capital, other than those related to the sums allocated to the participants to own capital. IASB identifies the following evaluation conventions: *the historical cost, the current cost, the realisable value (of clearing) and the present value (effective)*, catch up by the Order of the Minister of Public Finance no.1752/2003 regarding the Romanian Accounting Regulations in accordance with the European Direction.

The historical cost refers to:

- the assets registered for the sum paid cash or in cash equivalents or at the fair value at the moment of their purchase;
- the debts registered at the equivalents value obtained in exchange for the obligation or, in certain cases (e.g. the profit tax), at the value expected to be paid cash or in cash equivalents in order to pay up the debts, according to the normal course of the business.

The historical cost has a question less meaning as to the expression of the value at the moment of its observation. As to the passing of time, it takes a “historical” aura if the involved element continues to be present in the balance sheet. The role of the historical cost, its pertinence and reliability depend upon the role attributed to the accounting performance by the users. If the accounting information is past oriented, its role is only to attest the assumptions of the closed financial year, thus the historical cost is viable. If a predictive role is assigned to the accounting information, in other words it is future oriented; the notion of historical cost becomes out of date.

The most frequently embraced *evaluation base* by the companies when elaborating the financial situations is the historical cost. Nevertheless, even IASB, in its printed standards, combines the historical cost with other bases of evaluation, especially when doing the balance sheet. Examples:

- IAS 2 „Stocks”, cautiously evaluates stocks at the lowest value between the historical cost and the net realisable value;
- IAS 39 „Financial tools” recommends the evaluation of the transactional titles at the market value;
- IAS 19 „The employees' benefits” evaluates the debts related to the

pensions at their updated value.

Analyzing the practice of the Romanian enterprises, we can state that they exclusively use the historical cost for the current evaluation because of the importance of the reliability (checking up) of information obtained by this evaluation convention, although the relevance is sacrificed since the very moment of its determination because of the instability that characterises the Romanian economic environment.

Conclusions

We think that the determination of an evaluation basis **represents one of the most difficult problems of accounting**, the accounting practice and theory admitting several measuring bases. At present, the evaluation of assets, debts, own capitals, expenses and revenues is done based on the historical cost. The option for the historical cost, although it can have other alternatives, too, is based on the fact that it is the only cost registered in the justificatory documents and it has a verifiable character and an objective determination, being validated in the market transactions in progress.

Despite its advantages, during the periods of inflation and deflation, the registration and characterization of assets, debts and own capitals based on the historical cost is intensely criticized, especially when the price variations are high, because they lead to both a distortion of the reality and of the synthesis documents.

During the last years, the following idea has become more and more present: to record certain elements (especially fixed assets) at the estimated value of the future treasury flows they can bring to the company and not at the historical cost (evaluation to be done at least from a certain moment on, subsequent to the acquirement of the respective elements). They say that, in order to represent the value of an asset, one tends to rather register the future revenues than the past expenses. The necessity of using other evaluation bases than *the historical cost* has occurred, the most recent and debated being the notion of fair *value*, the extension of its implementation being based on the development of the stock exchange activity in the last 32 years.

Bibliography

- Morques N. - *Finacement et cout du capital de l'entreprise*, The Economic Publishing House, Paris, 2005
- Toffler A. - *Power Shift*, translation of ANTET Publishing House, 2005
- Wilkinson J.W. - *Accounting Information Systems: Essential Concepts and Applications*, John Wiley & Sons Publishing house, Canada, 2003
- *** Directive IV of the European Community Council, July 25, 1978
- *** Directive VII of the European Community Council, June 13, 1983
- *** "International Accounting Standards 2007" CECCAR Publishing House, Bucharest, 2007
- *** OMFP 1752/2003 regarding the sanction of the „Accounting Regulations harmonized with Directive IV of the European Community and with the International Accounting Standards”

Diagnosticul „sănătății financiare” a firmelor cotate pe piața de capital prin analiza fundamentală

Lector univ. dr. Gabriela MUNTEANU
Universitatea „Andrei Șaguna” - Constanța

Abstract

Piața de capital este locul de întâlnire și confruntare a cererii și ofertei de capital, pe baza căreia se formează prețul de echilibru al titlurilor de valoare.

Într-o piață perfectă din punct de vedere teoretic, sursele financiare vor fi direcționate de către cele mai competitive întreprinderi, care vor atrage capital la costuri avantajoase, iar investitorii vor obține cele mai bune randamente și cele mai scăzute riscuri asociate plasamentelor lor financiare.

Cuvinte cheie: piața de capital, cerere și ofertă, surse financiare, randament, solvabilitate și lichiditate.

Realizarea de către piața de capital a funcției de redistribuire a capitalurilor disponibile în economie și de finanțare a celor mai rentabile proiecte de investiții depinde nu numai de performanțele emitenților, ci și de calitatea informațiilor financiare și non-financiare disponibile despre aceștia, dar și de capacitatea pieței de a transmite informații relevante în timp util tuturor investitorilor conform principiului transparenței.

Analiștii financiari, broker-ii, investitorii instituționali sau intermediarii financiari sunt participanți activi pe piața de capital, care monitorizează și evaluează permanent performanțele firmelor cotate în general sau pe anumite domenii de activitate, având o puternică influență asupra investitorilor în procesul de cumpărare, păstrare sau vindere a acțiunilor, și implicit asupra nivelului prețurilor bursiere. Sunt multiple cazuri când speculațiile bursiere ale acestora au determinat mișcări semnificative ale cursurilor sau chiar crash-uri bursiere.

În aceste condiții se confirmă relevanța informațiilor statistice în procesul de evaluare a riscului și rentabilității investițiilor. Analiza fundamentală și tehnică oferă date utile și semnale privind perspectivele de evoluție în viitor.

Analiza fundamentală a situației economico-financiare a firmelor ale căror acțiuni se află la dispoziția investitorilor pe piața primară sau secundară de capital se utilizează pentru stabilirea valorii reale a unei acțiuni, pe baza ipotezei că între valoare și variabilele financiare cheie ale firmei există o legătura cuantificabilă. Acest tip de analiză utilizează cu precădere informațiile financiar-contabile, dar și non-financiare raportate de emitenți, ceea ce permite investitorilor posibilitatea cunoașterii rezultatelor unei companii, a aprecierii perspectivelor de dezvoltare ale acesteia, și în final a estimării corecte a prețului real al acțiunilor. Din punct de vedere al investitorilor, **previzionarea evoluției viitoare a emitenților** reprezintă cel mai important aspect al analizei financiare. Fără îndoială că rezultatele procesului de evaluare depind atât de modelele utilizate, cât și de profesionalismul analiștilor financiari, dar și de calitatea informației introduse în cadrul modelelor. O analiză financiară pertinentă presupune studierea prealabilă a contextului macroeconomic și de domeniul în care compania vizată își desfășoară activitatea.

Analiza fundamentală a firmei se realizează prin două modalități principale: **Analiza în termeni monetari a situațiilor financiare** și **Analiza pe baza ratelor financiare** (a ratelor de structură, de profitabilitate, de solvabilitate și de îndatorare).

Analiza ratelor financiare permite analiza longitudinală a firmelor emitente de acțiuni, asigurând comparabilitatea în timp a indicatorilor, cât și analiza transversală, facilitând comparații, în privința riscului și rentabilității, cu alte firme diferite ca dimensiuni și profil de activitate, ori cu nivelul mediu.

Sistemul de indicatori ai ratelor financiare este folosit pentru diagnosticarea și evaluarea riscului întreprinderilor cotate pe piața de capital și cuprinde, pornind de la fundamentele economice ale eficienței, rate de lichiditate și solvabilitate, rate de echilibru financiar, rate de rentabilitate de activitate, de îndatorare, bursiere. Acest sistem complex de indicatori, construit pe baza Modelului Alexandru Gheorghiu, cunoscut profesor la ASE București, model prezentat în continuare, permite aprecierea situației globale, financiare, a performanțelor manageriale și a imaginii bursiere a unei firme cotate pe piața de capital. **Principalii indicatori** ai sistemului:

- **Rate de lichiditate și solvabilitate**

- Rata lichidității curente = Active curente/Datorii curente

Exprimă capacitatea firmei de a-și achita datoriile curente din activele curente.

● Rata lichidității acide = $\text{Active curente} - \text{Stocuri} / \text{Datorii curente}$
Exprimă posibilitatea de a-și achita datoriile curente pe baza disponibilităților bănești și a creanțelor.

● Rata lichidității la vedere = $\text{Active circulante} - \text{Stocuri} - \text{Creanțe} / \text{Datorii curente}$

Sau

$\text{Disponibilități bănești și plasamente} / \text{Datorii curente}$

Exprimă capacitatea firmei de a-și achita datoriile curente numai din disponibilitățile bănești.

- **Rate de echilibru financiar**

● Rata autonomiei financiare = $\text{Capital propriu} / \text{Capital permanent}$

Exprimă capacitatea firmei de a desfășura procesul economic pe baza capitalului propriu.

● Rata capitalului propriu față de activele imobilizate = $\text{Capital propriu} / \text{Active imobilizate}$

Exprimă proporția de acoperire a activelor imobilizate pe seama capitalului propriu.

● Rata stabilității financiare = $\text{Capital permanent} / \text{Active totale}$

Exprimă gradul în care este îndatorată firma față de activele totale.

- **Rate de activitate**

● Rotația activului total = $\text{Cifra de afaceri} / \text{Total active}$

Viteza de rotație în zile = $365 \text{ zile} / \text{Rotația activului total}$

Exprimă numărul de rotații sau durata în zile a unei rotații a activului total față de cifra de afaceri.

● Rotația stocurilor = $\text{Cifra de afaceri} / \text{Stocuri}$ sau C o s t u l
 $\text{vânzărilor} / \text{Stocul mediu}$

Exprimă numărul de rotații ale activelor circulante față de cifra de afaceri.

● Durata medie de recuperare a creanțelor comerciale (zile) = $\text{Cifra de afaceri} * 365 \text{ zile} / \text{Creanțe comerciale}$

Exprimă numărul mediu de zile în care se încasează creanțele în corelație cu cifra de afaceri.

Rate de rentabilitate

● Rata rentabilității economice = $\text{Profit brut} * 100 / \text{Capital permanent}$
(Rentabilitatea capitalului angajat)

Exprimă capacitatea întreprinderii de a produce profit pe baza capitalului permanent de care dispune.

● Rata rentabilității financiare = $\text{Profit net} * 100 / \text{Capital propriu}$

Exprimă eficiența valorificării capitalului propriu al firmei.

● Rata rentabilității resurselor consumate = $\text{Profit} * 100 / \text{Cheltuieli totale}$

Exprimă eficiența valorificării tuturor resurselor consumate de către întreprindere.

- Rata rentabilității comerciale = $\text{Profit net} \cdot 100 / \text{Cifra de afaceri}$

Sau

$\text{Profit net aferent cifrei de afaceri}$

- Marja brută de exploatare (Marja brută din vânzări) =

= $\text{Profit din exploatare} \cdot 100 / \text{Cifra de afaceri}$

Sau

$\text{Profit brut din vânzări} \cdot 100 / \text{Cifra de afaceri}$

Exprimă capacitatea firmei de a produce profit din desfășurarea activității de bază sau din vânzări.

- **Rate de îndatorare:**

- Rata datoriilor totale = $\text{Datorii} / \text{Total active}$

Exprimă activele circulante ce trebuie finanțate din surse proprii sau atrase.

- Rata datoriilor la capital propriu = $\text{Datorii} / \text{Capital propriu}$

Exprimă partea din capitalul permanent care este destinată acoperirii activelor circulante.

- Rata datoriilor pe termen mediu și lung = $\text{Datorii pe termen mediu și lung} / \text{Pasiv total}$

Exprimă proporția surselor de finanțare pe termen lung a activelor totale.

- Rata datoriilor pe termen scurt = $\text{Datorii pe termen scurt} / \text{Pasiv total}$

Exprimă cota de participare a datoriilor pe termen scurt la finanțarea activelor totale.

Ratele de lichiditate și solvabilitate urmăresc să evidențieze capacitatea firmei de a-și achita datoriile curente și de a-și acoperi nevoile de finanțare pe seama capitalului propriu. În evaluarea riscului prin poziția de lichiditate a unei firme, analiștii folosesc indicatori cheie, precum rata curentă și rata acidă și puține companii ignoră acest set de indicatori.

Ratele de echilibru financiar urmăresc să evidențieze capacitatea firmei de a desfășura procesul economic și de a-și acoperi activele pe seama capitalului propriu, reliefând autonomia și stabilitatea financiară.

Ratele de activitate oferă măsuri ale eficienței cu care compania își utilizează activele și variază foarte mult de la un sector de activitate la altul.

Ratele de rentabilitate conferă informații relevante privind rentabilitatea și riscul investițiilor de capital, cea mai importantă informație pentru aprecierea performanțelor emitenților cotați pe piața de capital fiind rata rentabilității comerciale.

De cele mai multe ori pentru a se analiza și comparabilitatea datelor privind ratele financiare, pentru a se obține o imagine asupra „**sănătății financiare**” a companiei emitente de acțiuni și asupra riscului de faliment, se utilizează Metoda scorului „Z” al lui Altman. Astfel, utilizarea unui număr mare de indicatori (rate) impune aprecierea corelată a nivelului lor, fapt ce va evita reținerea unor concluzii eronate privind activitatea firmei. Interpretarea acestor indicatori presupune existența unor baze pertinente de comparație: valoarea istorică a ratei aferente aceleiași companii, media sectorului, rezultatele celei mai bine cotate firme din domeniu, ori standardele internaționale.

Pe piețele eficiente de capital s-a constatat că rezultatele individuale ale întreprinderilor tind spre media domeniului în care activează, iar abaterile dintre valorile individuale ale anumitor indicatori față de medie sau a pieței de capital, cum ar fi ratele de rentabilitate sau ratele bursiere, permit aprecierea relativă a riscului investițiilor în acțiunile firmelor cotate. Se subliniază faptul că mediile pe domenii nu reprezintă decât un criteriu de referință mediu, unele firme performante pot avea rezultate superioare mediei, altele se pot plasa sub valoarea medie.

Pentru firmele care urmăresc atingerea unui anumit nivel al performanțelor, superior mediei, comparația cu rezultatele liderilor din sectorul respectiv este mult mai relevantă. Diferențele semnificative pozitive sau negative față de medie reprezintă un semnal de alarmă pentru investitori și analiști, ceea ce impune o analiză mai detaliată a aspectelor studiate.

Din punct de vedere al naturii și dimensiunii activității, analiza pe baza ratelor financiare este mai utilă pentru întreprinderile mici care se concentrează asupra unui singur domeniu economic. Compararea rezultatelor unei firme, care are o activitate diversificată, dar dificil de încadrat într-un anumit domeniu, cu mediile nu conduce de multe ori la concluzii corecte și relevante.

Analiza fundamentală a unei acțiuni constă în special în calcularea și analiza corelată a celor mai importante rate de rentabilitate, lichiditate, solvabilitate precum și a ratelor de piață (bursiere).

Ratele bursiere sunt considerate expresia sintetică a performanței de piață a companiilor cotate pe piața de capital, deoarece cuprind atât informații financiare cât și informații privind cursul bursier. Ratele de piață au un conținut informațional și o utilitate deosebită pentru analiza riscului și randamentelor plasamentelor de capital. Ratele bursiere, la fel ca și ratele financiare tradiționale, se pretează în special în analizele sectoriale sau globale pe piața de capital, respectând principiul comparabilității. Dintre ratele bursiere cele mai des folosite în evaluarea firmelor cotate pe piața de capital pe plan național și internațional ne referim la: PER (Rata preț bursier la profit net pe

acțiune); EPS (Profit net pe acțiune); DIVY (Randamentul dividendelor); PBV (Rata preț bursier la valoare contabilă pe acțiune); Lch (Gradul de lichiditate al acțiunii).

Rata preț bursier la profit net pe acțiune rezultă utilizând formula:

$$PER = \frac{\text{Curs bursier curent}}{\text{Profit net pe acțiune}} \quad (1)$$

PER exprimă prețul pe care investitorii sunt dispuși să-l plătească pentru o unitate de profit net pe acțiune. Este considerat cel mai folositor indicator de piață, dar în același timp este supus pericolului unor interpretări eronate. Cel mai adesea PER poate reflecta performanțele unei firme numai pe baza comparației cu valoarea medie pe domeniu de activitate sau chiar cu media pe piața de capital. Deși valoarea PER depinde de modalitatea de calcul, specialiștii apreciază, în general că o valoare mare indică acțiuni supraevaluate, iar valori mici indică acțiuni subevaluate. Valoarea PER crește pe măsură ce rata de distribuire a dividendelor și rata de rentabilitate financiară cresc, și scade ca urmare a majorării riscului asociat acțiunii.

Profitul net pe acțiune, EPS (Earnings per share) trebuie supus unei analize statistice de tendință. O tendință relativ constantă a EPS semnifică o probabilitate ridicată de a se menține, deci un risc scăzut, ceea ce determină o valoare ridicată a PER.

Se impune o analiză corelată a dinamicii profitului pe acțiune cu cea a indicatorului vânzări pe acțiune (Sales per share). Trendul pozitiv al ambilor indicatori reflectă o creștere sănătoasă, majorarea vânzărilor, și implicit îmbunătățirea situației financiare, în general un semn clar al dezvoltării activității firmei. Scăderea EPS-ului pe seama scăderii numărului indică o degradare a rentabilității întreprinderii. În mod obligatoriu se impune și studiul evoluției numărului de acțiuni ordinare emise și aflate în circulație. Există posibilitatea scăderii EPS-ului ca urmare a transformării unor titluri de valori convertibile (obligațiuni sau acțiuni preferențiale) în acțiuni ordinare, în condițiile creșterii sau menținerii constante a profitului, ceea ce nu semnifică automat înrăutățirea rezultatelor firmei.

Rata preț bursier la valoarea contabilă pe acțiune este indicatorul bursier necesar în analiza performanțelor de piață ale firmelor cotate și exprimă rata prețului bursier la valoarea contabilă pe acțiune

$$PBV = \frac{\text{Preț curent pe acțiune}}{\text{Valoarea contabilă a unei acțiuni}} \quad (2)$$

Indicatorul exprimă totodată proporția de acoperire a valorii contabile a unei acțiuni pe seama prețului acesteia și permite aprecierea relativă a decalajului dintre valoarea contabilă și valoarea de piață a firmei. Conform Modelului

Gordon-Shapiro de evaluare a acțiunilor, valoarea intrinsecă a unei acțiuni este determinată de rata rentabilității financiare, rata de distribuire a dividendelor, riscul asociat firmei, precum și de rata de creștere a profitului. Adesea, PBV crește atunci când rentabilitatea capitalului propriu înregistrează o evoluție pozitivă, când rata de distribuire a dividendelor se majorează, când ritmul de creștere a profitului se majorează, iar riscul scade. Aprecierea corectă a valorii PBV pentru o firmă necesită compararea acesteia cu media pe domeniu de activitate sau pe întreaga piață de capital, deoarece PBV diferă foarte mult de la un domeniu la altul. Un PBV inferior mediei pe sector este interpretat ca un semnal de subevaluare (și implicit de cumpărare), iar un nivel superior mediei este un semnal de supraevaluare.

Randamentul dividendelor DIVY (Dividend Yield) exprimă eficiența plasamentului într-un titlu valoric.

$$DIVY = \frac{\text{Dividend pe acțiune}}{\text{Preț curent pe acțiune}} \quad (3)$$

O valoare ridicată semnifică un risc scăzut și o atractivitate față de plasament, dacă este însoțită de creșterea profitului. În condițiile scăderii profitului, o valoare ridicată a acestui indicator poate semnala micșorarea potențialului investițional al firmei. De asemenea, în funcție de politica de dividend, o valoare scăzută poate semnala o orientare spre proiecte de dezvoltare.

Rata lichidității acțiunii exprimă proporția acțiunilor tranzacționate într-o perioadă, în totalul acțiunilor emise și aflate în circulație.

Se determină prin formula:

$$Lch = \frac{\text{Număr de acțiuni tranzacționate într-o perioadă}}{\text{Număr total de acțiuni}} \quad (4)$$

Concluzie

Obținerea unei imagini cu privire la „sănătatea financiară” a firmelor cotate pe piața de capital prin **ratele bursiere** urmează să fie studiate în corelație (unele cu altele), precum și cu alți indicatori financiari ai firmelor analizate. Ele cuantifică recunoașterea oficială a performanțelor globale ale firmelor de către participanții de pe piața de capital.

Bibliografie selectivă:

- Anghelache, G. - *Piața de capital și bursa de valori*, Editura Economică, București, 2003;
- Berenson, M.; Levine, D. - *Business Statistics*, Prentice Hall, New Jersey, 1998;

- Cristea, L(coord.) – *Investiții pe piețele la termen. Analize și strategii pentru investitori*, Editura a II a, Sibiu, 2005;
- Fitzgerald, V. - *International Risk Tolerance, Capital Market Failure and Capital Flows to Emerging Markets*, UNU-Wider, Research Paper No 2006/35;
- Munteanu, G.I. – *Piața de capital din România – evoluție, riscuri, perspective*, Editura Andrei Șaguna, Constanța, 2008;
- Stancu, S.; Huidumac, C. - *Teoria portofoliilor*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999.

DIAGNOSIS OF THE „FINANCIAL HEALTH” OF THE FIRMS THAT ARE RATED ON THE CAPITAL MARKET THROUGH THE FUNDAMENTAL ANALYSIS

PhD. Univ. Reader Gabriela MUNTEANU

„Andrei Șaguna” University - Constanța

Abstract

Capital market represents the meeting point and confrontation of the capital demand and offer, on the basis of which the balance price of the value titles is formed. In a theoretically perfect market, the financial sources will be directed towards the most competitive enterprises, which will involve capital at advantageous costs, and the investors will obtain high-efficiency benefits and the lowest risks related to their financial investments. **Keywords:** capital market, demand and offer, financial sources, efficiency, solvency and liquidity.

The achievement of the redistribution function of the available capitals in economy by the capital market and of financing of the most profitable investment projects depends not only on the issuers' performances, but also on the quality of the financial and non-financial information available about them, and on the capacity of market to send efficient information on time to all the investors according to the transparency principle.

Financial analysts, brokers, institutional investors and the financial agents are active participants on the capital market, which permanently monitor and assess the performances of the firms generally rated or on certain activity fields, having a great influence on the investors in the process of purchase, keeping or selling of the actions, and implicitly on the level of the exchanging prices. There are numerous cases in which their exchanging speculations have determined important changes of the exchange courses or collapses.

In these conditions it can be confirmed the relevance of the statistical information in the estimation process of the risk and profitableness of the investments. The fundamental and technical analysis offers useful data and notice regarding the future development possibilities. **The fundamental analysis of the economic-financial situation** of the firms that have actions at the disposal of the investors on the capital primary or secondary market is used to establish the real value of an action, on the basis of the assumption according to which there is a quantifying connection between the value and the key financial variables of the firm.

This type of analysis uses mostly the financial-accounting information, but also non-financial related to issuers, which offers the investors the possibility of getting acquainted with the products of a company, of the estimation of its perspectives of development, and finally of the accurate assessment of the real price of actions. Regarding the investors, the anticipation of the future evolution of the issuers represents the most important feature of the financial analysis. There is no doubt that the outcomes of the assessment process depend on the used methods, as well as on the quality of the information included in the models. A relevant financial analysis means to previously study the macroeconomic context and the domain in which the vised company carries on its activity.

The fundamental analysis of the firm can be accomplished through two main methods: **Analysis of the financial situations in monetary terms** and **Analysis on the basis of financial installments**(installments of structure, of lucrativity, of solvency and of obligation).

The analysis of the financial installments allows the fore and aft analysis of the firms that issue actions, assuring the comparability in time of indexes, as well as of the crosswise analysis, facilitating the comparisons, regarding the risk and profitableness, with other firms that differ in dimension and domain, or with the middle level.

The system of indexes of the financial installments is used to find and assess the risk of the enterprises rated on the capital market and contains, starting from the main point of the efficiency, liquidity and solvency, installments of financial balance, of activity profitableness, of obligation, of exchange.

This complex system of indexes, built on the basis of Alexandru Gheorghiu Model, a well-known professor at the University of Bucharest, model further on described, allows the estimation of the global situation, financial, of the manager performances and of the exchange image of a firm rated on the capital market.

Main indexes of system:

- Liquidity and solvency installments
- The installment of the current liquidity= $\text{Current assets} / \text{Current debts}$

It expresses the capacity of the firm to pay its current debts from the current assets.

- The acid liquidity installment= $\text{Current assets} - \text{current Stocks} / \text{Debts}$

It expresses the possibility to pay its current debts on the basis of the money availability and of book debits.

- Sight liquidity installment= $\text{Current assets} - \text{Stores} - \text{current Book debits} / \text{Debts}$

Debts

Economic and Financial Statistics

Or

Money availabilities and placement/Current debts

It expresses the capacity of the firm to pay its current debts only from the money availabilities.

- Installments of financial balance

- Installment of financial autonomy= Proper capital/ Permanent capital

It expresses the capacity of the firm to carry on the economic process on the basis of its own capital.

- The installment of the proper capital toward the immobilized assets= Proper capital/Immobilized assets

It expresses the proportion of coverage of the immobilized assets due to the proper capital

- The installment of the financial stability= Permanent capital/Total assets

It expresses the degree to which the firm is indebted to the total assets.

- Installments of activity

- The total asset rotation= Business turnover/ Total assets

Rotation speed in days= 365 days/The total asset's rotation

It expresses the number of rotations or the duration in days of a single rotation of the total asset toward the business turnover.

- Store rotation= Business turnover/Stores or Sellings' cost/Medium Store

It expresses the number of rotations of the circulating assets toward the business turnover.

- The average duration of recovery of the commercial book debits (days) = Business turnover *365 days/Commercial book debits

It expresses the average number of days in which the book debits are collected in correlation with the business turnover.

- Installments of profitableness

- Installment of the economic profitableness= Gross profit 8100/ Permanent capital

(Profitableness of the capital employed)

It expresses the capacity of the enterprise to gain profit on the basis of the available permanent capital.

- Installment of the financial profitableness= Net profit *100/Proper capital

It expresses the efficiency of the proper capitalization of the firm.

- Installment of the profitableness of the consumed resources= Profit *100/ Total expenditure

It expresses the efficiency of the capitalization of all the consumed resources by the enterprise.

- Installment of the commercial profitableness= Net profit *100/ Business turnover

Or

Net profit afferent to the business turnover

Gross exploitation margin (Gross margin from selling)=Profit from exploitation *100/Business turnover

Or

Gross profit from sellings *100/Business turnover

It expresses the capacity if the firm to gain profit from the deployment of the basis activity or from sellings.

Installments of indebtness:

- Installment of the total debts=Debts/Total assets

It expresses the circulating assets that must be funded from proper sources or attracted.

- Installment of the proper capital debts= Debts/Proper capital

It expresses the part of the permanent capital that is destined to the coverage of the circulating assets.

- Installment of the debts on medium and long term= Debts on medium and long term/Total passive

It expresses the participation rate of the debts on short time at the funding of the total assets.

Liquidity and solvency installments aims at highlighting the ability of the firm to pay its current debts and to cover the needs of funding with the help of the proper capital. When evaluating the risk of liquidity of a firm, the analysts use the key indexes, like the current installment and acid installment and there are few companies that ignore this set of indexes.

Installment of financial balance aim at highlighting the ability of the firm to deploy the economic process and to cover the assets on the basis of the proper capital, stressing the financial autonomy and stability.

Installments of activity offer measures of the efficiency with which the company uses its assets and it varies very much from one field of activity to another.

Installments of profitableness gives important information regarding the profitableness and the risk of the capital investments, the most important information for the assessment of the performances of the issuers rated on the capital market being the commercial profitableness installment.

Many a time, in order to analyze the comparability of data regarding the financial installments, in order to obtain an opinion about the „financial health” of the installments issuing company and about the risk of collapse, it is used the Method of the „Z” score of Altman. Therefore, the use of a great number of indexes (installments) requires the correlated assessment of their level, fact that will avoid the withholding of some wrong conclusions regarding the firm’s activity. The interpretation of these indexes implies the existence of some bases appropriate for comparison: the historical value of the installment afferent to the same company, or the international standards.

It has been discovered that on the efficient capital markets the individual

Economic and Financial Statistics

outcomes of the enterprises tend toward the average of the domain in which they operate, and the deviations from the individual values of some indexes from the average or the capital market, like the profitability installments or the exchange installments, allow the relative estimation of the risk of investments in the rated firms' actions. It is emphasized the fact that the averages on domains represent only a medium criterion of reference, some important firms can have above average results, others can be placed under the average.

For the firms that aim at reaching a certain level of performances, superior to the average, the comparison with the leaders from the respective field is much more relevant.

The significant positive or negative differences towards the average represents a warning for the investors and analysts, which requires a more detailed analysis of the studied aspects.

Regarding the type and dimension of the activity, the analysis on the basis of the financial installments is much more useful for the small enterprises that focus on a single economic field. The comparison of the outcomes of a firm that have a diversified activity, but difficult to be framed within a certain domain, with the averages does not always lead to correct and relevant conclusions.

The main analysis of an action consists mostly in the calculation and correlated analysis of the most important installments of profitability, liquidity, solvency as well as of the market installments (exchange).

Exchange installments are considered to be the compact idiom of the market performance of the companies rated on the capital market, as they comprise financial information as well as information regarding the exchange rate. The market installments have an informational content and an important usefulness for the analysis of the risk and efficiency of the capital investments. The exchange installments, as well as the traditional financial installments, are appropriate in general to the sectoral or global analysis on the capital market, taking into consideration the comparability principle. The most often used exchange installments in the assessment of the firms rated on the capital market nationally and internationally we refer to: PER (Exchange price installment at net profit per action); EPS (Earnings per share); DIVY (Dividends' yield); PVB (Exchange price installment at accounting value per action); Lch (Degree of liquidity of action).

Exchange price installment in net profit per action results from the next formula

$$\text{PER} = \frac{\text{Current exchange rate}}{\text{Net profit per action}} \quad (1)$$

PER expresses the price that the investors are willing to pay for a part of net profit per action. It is considered the most useful market indicator, but at the same time it is subjected to different fallacious interpretations. Many a time PER can reflect the performances of a firm only on the basis of a comparison with the average value on domain of activity or even with the average on capital market. Although the value PER depends on the form of calculation, the specialists evaluate, in general that a

bigger value indicates overvalued actions, and lower values indicate undervalued actions. The value of PER grows as the installment of the dividends' distribution and the installment of financial efficiency grow, and decrease due to the growth of the risk associated with action.

Earnings per share, EPS must be submitted to a statistical analysis of tendency. A tendency relatively constant of EPS means a high probability to maintain itself, therefore a low risk, which determine a high value of PER.

It is required a correlated analysis of the profit per action with the one of the index of sales per action. The positive trend of both indexes reflects a significant growth, the increase of sales, and implicitly of improvement of the financial situation, in general a explicit sign of the development of the firm. The decrease of the EPS due to the decrease of numerator signifies a degradation of the efficiency of the enterprise. It is mandatory to study the evolution of the number of ordinary actions issued and being in circulation. There is the possibility of the decreasing of the EPS as a consequence of the conversion of some titles of convertible values (debentures or preferential actions) into ordinary actions, taking into consideration the increase or the constant maintenance of the profit, which does not necessarily imply the comedown of the firm's outcomes.

Exchange price installment in accounting value per action is the exchange necessary in the analysis of the market performances of the rated firms and expresses the installment of the exchange price at the accounting value per action

$$PVB = \frac{\text{Current price per action}}{\text{Accounting value of an action}} \quad (2)$$

The index expresses also the coverage rate of the accounting value of an action on the basis of its price and allows the relative estimation of the gap between the accounting value and the market value of the firm. According to the Gordon-Shapiro rating Model of the actions, the intrinsic value of one action is determined by the installment of the financial efficiency, installment of dividends' distribution, the risk associated to the firm, as well as the degree of profit's growth. Most frequently, PBV, grows when the efficiency of the proper capital registers a positive development, when the distribution installment of the dividends increases, when the rhythm of growth of the profit grows, and the risk decreases. The right estimation of the value of PVB for a firm takes its comparison to the average on the activity domain or to the whole capital market, because PBV differs greatly from a domain to another. An PVB inferior to the average is interpreted as a underevaluation signal (and implicitly of purchase), and to a higher level than the average is a signal of overevaluation.

Dividends' yield DIVY expresses the efficiency of the placement in a value title.

$$\text{DIVY} = \frac{\text{Dividend per action}}{\text{Current price per action}} \quad (3)$$

A high value means a low risk and an attraction towards the placement, if it is followed by the growth of the profit. When the profit decreases, a higher value of this index can indicate the decrease of the investment potential of the firm. Also, depending on the dividend policy, a low rate can indicate a direction towards development projects.

The liquidity installment of the action expresses the percentage of the actions traded in a period of time, in the total of issued and circulation actions.

It is determined through the next formula:

$$\text{Lch} = \frac{\text{Number of the traded actions in a period of time}}{\text{Total number of actions}}$$

Conclusion

Making an opinion about the „financial health” of the firms rated on the capital market through the **exchange installments** are to be analyzed in correlation (with each other), as well as with other financial indexes of the analyzed firms. They quantify the official recognition of the global performances of the firms by the participants on the capital market.

Selected Bibliography:

- Anghelache, G. - *Piața de capital și bursa de valori*, Economic Publishing House, Bucharest, 2003;
- Berenson, M.; Levine, D. - *Business Statistics*, Prentice Hall, New Jersey, 1998;
- Cristea, L (coord.) – *Investiții pe piețele la termen. Analize și strategii pentru investitori*, The 2nd edition, Sibiu, 2005;
- Fitzgerald, V. - *International Risk Tolerance, Capital Market Failure and Capital Flows to Emerging Markets*, UNU-Wider, Research Paper No 2006/35;
- Munteanu, G.I. – *Piața de capital din România – evoluție, riscuri, perspectivă*, Andrei Șaguna Publishing House, Constanța, 2008;
- Stancu, S.; Huidumac, C. - *Teoria portofoliilor*, The Didactic and Pedagogical Publishing House, Bucharest, 1999.

Considerații privind managementul schimbării la nivelul organizațiilor publice

Conf. univ. dr. Nicu MARCU
Conf. univ. dr. Marian SIMINICĂ
Lector univ. dr. Daniela GIURESCU
Universitatea din Craiova

Abstract

Procesul de modificare înregistrat la nivelul unei organizații, constituind o transformare substanțială ce afectează profund esența acesteia, grevează aspectele de natură comercială, organizatorică, dar mai ales pe cele umane, dimensiunea umană reprezentând elementul esențial al schimbării. Organizația publică înregistrează modificări, de regulă în condițiile în care apar modificări în politica publică cu privire la sectorul public, în special ca un răspuns la înregistrarea unei probleme proprii.

Cuvinte cheie: schimbare organizațională, schimbare structurală, schimbarea culturii organizaționale

La nivelul organizației publice, schimbarea prezintă o anumită specificitate în sensul că pot să apară schimbări ale unor subsisteme fără a fi afectate caracteristicile sale de intrare și ieșire, modificarea fiind în acest caz de formă și nu de substanță.

Comparativ cu organizația privată, procesul schimbării la nivelul organizației publice este mai complex datorită faptului că preponderența agenților sau forțelor schimbării este generată de mediul înconjurător, în special de componentele sale politice și legale. În majoritatea cazurilor, forțele interne joacă un rol secundar. Schimbarea apare ca fiind o strategie deliberată.

O nouă politică este necesară atunci când mediul economic, social, politico-administrativ s-a schimbat și rezultatele organizației publice sunt afectate în sens negativ, fapt extrem de evident în contextul actual caracterizat

Teorie și practică

de noi constrângeri impuse de creșterea economică și limitarea bugetelor publice.

Pot fi identificate următoarele tipuri ale schimbării de natură politică, având următoarele trăsături:

- **Inovarea** – prin generarea unor politici noi ca urmare a implicării Executivului într-o nouă problemă identificată;

- **Sucesiunea** – înlocuirea politicilor vechi cu cele noi, fără a fi înregistrate modificări/schimbări de substanță;

- **Mentenanța** – prin faptul că politicile actuale înregistrează adaptări sau „ajustări”;

- **Finalizarea** – prin abandonarea politicilor și anularea suportului financiar.

Deși pentru statele dezvoltate, ierarhizarea anterioară nu prezintă decât în foarte puține cazuri extremele, respectiv **inovarea** sau **finalizarea**, pentru statele est-europene aceste schimbări au fost defnitorii în deceniile de după 1990. Statul omnipotent și sectorul public atotcuprinzător au devenit simboluri trecute în Estul Europei, noua politică materializându-se în forme drastice de restrângere, în special în segmentul firmelor.

Modificarea de tipul *finalizării* a înregistrat în special forme funcționale - încetarea unor responsabilități, sau organizaționale – desființarea unor organizații, abandonarea unor politici și programe.

Modificarea de tipul *inovării* s-a concretizat în crearea unor noi organizații publice care să realizeze transferurile necesare de politici, inclusiv restrângerea sectorului public, dar și în adoptarea unor noi abordări cu elemente ale noului management public.

La modul general, forțele externe care induc schimbarea sunt analizate prin prisma unor teorii precum „ecologia populației” sau „dependența de resurse”. Teoriile respective explică faptul că o organizație este forțată să realizeze anumite modificări în vederea obținerii performanțelor conform așteptărilor. Problema supraviețuirii nu se pune pentru o categorie largă de organizații publice, în special birouri, fiind promovată astfel ideea „guvernării nemuritoare”.

„Forțele externe” sunt reprezentate de ansamblul organizațiilor guvernamentale care modifică „regulile jocului” conform unei noi paradigme. Acestea sunt condiționate la rândul lor de o rețea de instituții naționale, cât și de organizații internaționale. Organizațiile internaționale utilizează o paletă largă de condiționări, într-un mixaj situațional complex. Obținerea unor resurse din afara țării, ca și nevoia de afiliere la organizațiile interstatale constituie motive fundamentate în baza cărora Guvernul unui stat poate impune schimbările resimțite ulterior de organizațiile publice.

În același timp, este susținută ideea potrivit căreia organizațiile pot alege un anumit curs al acțiunii, existând în acest sens un *voluntarism organizațional*. Acesta sintetizează libertatea decizională a managerilor de nivel superior; pentru organizația publică, marja de manevră este mai restrânsă decât pentru firma privată, dar aceasta există chiar dacă este limitată de prevederi legale și statutare care fixează un cadru de funcționare.

În măsura în care sectorul public devine tot mai restrâns și numărul domeniilor nereglementate se mărește, organizația publică va urma o mișcare de "alinare" la standardul de comportament al firmei private.

Politica inovatoare a Guvernului implică un mixaj de „mijloace”, între care cele mai ușor identificabile sunt: legile, alocațiile, taxele, persuasiunea, intervenția directă asupra managementului de nivel superior, prin mandatare sau revocare.

Există și o serie de factori care fac schimbarea relativ dificilă, precum reticențele de natură intelectuală, lipsa stimulentei politice, permanența instituțională, coalițiile antifinalizare, obstacole legale, costuri de transformare, consecințe negative, refuz, conservatorism.

Din punctul de vedere al organizațiilor publice, într-un stat democratic, mentalitatea dominantă a populației este esențială, indiferent de modalitatea de grupare a forțelor care sprijină schimbarea. În condițiile existenței unui dezechilibru favorabil schimbării, acesta poate fi amplificat și schimbarea se poate produce într-un interval de timp relativ scurt sau lung, putând fi mai apropiată sau mai îndepărtată în raport cu modelul planificat.

Structura a constituit primul element al organizației asupra căruia s-au întreprins studii amănunțite în vederea determinării relației sale cu strategia stabilită. Inițial se considera că structura urmează strategia, dar în cazul organizației publice există argumente împotriva acestei relații.

Considerăm că un proces al schimbării structurale urmează un scenariu având următoarele secvențe:

- crearea unei noi strategii;
- apariția unor noi probleme administrative;
- declinul performanțelor;
- crearea unei noi structuri corespunzătoare;
- restabilirea performanțelor la nivelul așteptat.

Problemele structurale cele mai importante înregistrate la nivelul organizațiilor publice sunt legate de forma și modul de compartimentare al organizației și de gradul de echilibru existent între centralizarea și descentralizarea autorității.

Simptomele care demonstrează faptul că structura organizațională existentă nu mai corespunde sunt înregistrate în cazul când:

Teorie și practică

- decizia este de calitate redusă și procesul decizional este lent;
- răspunsul la modificările mediului înconjurător este lent și responsabilitatea monitorizării sale este ambiguă;
- există conflicte excesive evidente cu efecte nefaste asupra coordonării și colaborării în interiorul organizației.

Adoptarea unei anumite structuri organizatorice constituie un proces de „ajustare” a unei structuri la strategia aleasă. Procesul este influențat de un număr mai mare sau mai mic de factori ce formează un context situațional unic pentru o organizație la un moment dat.

La nivelul organizațiilor publice există tendința de a transfera experiența dobândită și de a standardiza structurile organizaționale, în special în domeniul administrației publice locale. Standardizarea are efecte pozitive întrucât permite realizarea unor comparații utile pentru control, dar poate genera în același timp efecte negative în condițiile înregistrării unei tendințe excesive de centralizare.

Orice schimbare de natură structurală atrage după sine, într-o măsură mai mare sau mai mică, schimbări la nivelul culturii organizaționale. Practica managerială confirmă faptul că o schimbare nu poate fi concepută fără a fi gândite și implicațiile culturale ale acesteia. Trebuie reținut că în ansamblul sistemului organizației, subsistemul „cultura organizațională” manifestă inerția cea mai mare; acesta constituie motivul pentru care modificările în sfera culturii organizației se obțin într-un interval de timp mult mai mare în condițiile în care modificările de structură se pot realiza într-un interval de timp relativ redus.

Schimbarea culturii organizaționale implică parcurgerea următoarelor etape:

- Identificarea elementelor culturale relevante, trasarea imperativelor curente de comportament în organizație și a elementelor ce definesc „starea” organizației; se verifică dacă acestea sunt în concordanță cu ceea ce se consideră a fi trăsăturile de bază ale respectivei culturi;
- Transpunerea elementelor culturale în termenii unor sarcini manageriale și relații esențiale;
- Estimarea riscului pe care cultura actuală îl prezintă pentru implementarea noii strategii;
- Identificarea celor mai importante aspecte pentru implementarea noii strategii; se accentuează aspectele culturale utile pentru noua strategie și se dezvoltă programe de modificare sau eliminare a elementelor „problemă”.

Etapetele menționate sugerează linii de acțiune cu caracter foarte general, complexitatea reală a modificării culturii organizaționale nefiind surprinsă în totalitate.

Forța reală care modelează cultura organizațională este **puterea**. Dacă aceste structuri sunt asociate cu diferiți stakeholderi, modificarea apare ca o deplasare a echilibrului între aceste grupuri. Procesul de modificare a echilibrului va fi relativ lent și cu o motivare pragmatică. Deplasările brutale și motivate ideologic sunt riscante și generatoare de disfuncționalități majore.

Reconfigurarea **structurilor de putere** va fi importantă în cazul aplicării unor „strategii radicale” ce creează discontinuitate culturală. Legitimitatea reconfigurării va fi dată de mărimea dezacordurilor dintre diferitele categorii de stakeholderi. O modificare majoră are nevoie de suportul unui grup puternic din interior sau din exterior.

În vederea realizării unei schimbări a structurii de putere, sunt utilizate drept mecanisme: resursele, elitele, subsistemele, simbolistica, toate acestea având drept scop formarea bazei de putere, eliminarea rezistenței la schimbare precum și îmbunătățirea implicării personalului în procesul de schimbare.

Manipularea și controlul resurselor constituie partea cea mai palpabilă a unei surse de putere. Resursele pot fi localizate în arii-cheie ale organizației sub formă fizică (materiale, componente sau resurse financiare) sau sub forma unor capacități de alocare ale acestora, cât și sub forma unor informații corespunzătoare.

Grupurile puternice corespund unor stakeholderi și este necesară asocierea sau sprijinul acestora în condițiile inexistenței unei baze proprii a puterii. Avantajarea unor grupuri sau formarea acestora în detrimentul altora va trebui realizată gradual. Construcția urmează să se realizeze mai repede decât distrugerea structurilor ce opun rezistență la schimbare.

Subsistemele organizației servesc comunicării intențiilor de schimbare și pregătirii pentru acceptarea acesteia. În acest sens, va fi ales agentul de schimbare, momentul schimbării și modul în care se vor dezvolta rețelele sau echipele ce vor sprijini schimbarea. Construirea noilor alianțe va fi precedată de convingerea unor grupuri privind necesitatea schimbării. Implementarea va începe în locurile în care se consideră că schimbarea va avea șanse maxime de succes, evitându-se altele care s-ar simți amenințate.

Activitatea simbolică se referă la utilizarea acelor simboluri care reprezintă atributele puterii. Însușirea și identificarea cu acestea se realizează în vederea consolidării puterii sau utilizării acestora în procesul implementării unei noi strategii. Selectarea elementelor de continuitate reprezintă un mijloc de exprimare a unei modificări viitoare, întrucât o parte a elementelor simbolice vor fi abandonate. Simbolurile noi vor fi încurajate și favorizate concomitent cu erodarea celor nedorite.

Concluzie

În contextul realităților românești, schimbările la nivelul organizațiilor publice sunt corelate cu modificările intervenite în politica publică și în legislație, fiind determinate de constrângerile impuse de creșterea economică și de limitarea bugetelor existente.

Considerațiile formulate în articol scot în evidență problemele privind managementul schimbărilor respective.

Bibliografie selectivă:

- Wilson D.C., *A Strategy of Change*, Routledge, 1992
- Johnson G., Scholes K., *Exploring Corporate Strategy*, Prentice Hall, 1993
- Bibu A. Nicolae, Foltean Florin, *Managementul organizațiilor publice*, editura Cecma Partner, Timișoara, 2002
- Băcanu Bogdan, *Managementul organizației publice*, Editura Infomarket, Brașov, 2002.

MANAGEMENT OF CHANGE IN PUBLIC ORGANIZATIONS

PhD Univ. Reader Nicu MARCU

PhD Univ. Reader Marian SIMINICĂ

PhD Univ. Lecturer Daniela GIURESCU

University of Craiova

Abstract:

The change process that takes place in a public organization, as a substantial transformation of the organization, which profoundly affects its essence, burdens the commercial, organizational but especially the human aspects, the human dimension being the key element of change. The public organization often records the changes if they occur in the public policy regarding the public sector, particularly as a response to its own recorded problem.

Key words: organizational change, structural change, changing organizational culture.

In a public organization, the change presents some specificity in the sense that it may change some subsystems without affecting its entry and exit features, in this case it is a change of form and not of substance.

Compared with the private organization, the process of change in the public organization is more complex because of the fact that the prevalence of the change agents and forces is caused by the environment, particularly by its political and legal

components. In most cases, internal forces play a secondary role. The change appears as a deliberate strategy.

A new policy is required when the economic, social, political and administrative circumstances have changed, and the results of the public organization are affected in a negative way, a very clear fact in the current context characterized by new constraints imposed by the economic growth and the limited public budgets.

The following types of political change can be identified, characterized by :

- **Innovation**, the creation of new policies as a result of the Executive's involvement in a new identified problem;

- **Sequence**, replacing old policies with new ones, without registering changes of substance;

- **Maintenance**, the fact that the current policies record adaptations or adjustments;

- **Completion**, the abandonment of the policies and the cancellation of the financial support.

Although for the developed countries, the previous hierarchy only presents itself in very few extreme cases, **innovation** or **completion**, for Eastern European countries these changes were defining in the decades after 1990, so the all-powerful state and the all-embracing public sector became past symbols in Eastern Europe, the new policy materialized in drastic forms of restriction, especially in the firm segment.

The completion type of change particularly enlisted functional forms - the termination of responsibilities, or organizational forms – the annulment of some organizations, the abandonment of policies and programs.

The innovation type of change has resulted in the creation of new public organizations which carried out the necessary transfers of policies, including the restriction of the public sector, but also in the enactment of new approaches, including elements of the new public management.

In general, the external forces that induce the change are analyzed through theories such as “population ecology” or “resource dependence”. These theories explain the fact that an organization is forced to make some changes in order to achieve performances according to the expectations. The problem of survival does not apply for a wide range of organizations, in particular offices, thus promoting the idea of “immortal governance”.

“External forces” are represented by the ensemble of governmental organizations that change the “rules of the game” according to a new paradigm. They are also conditioned by a network of national institutions and international organizations. The latter use a wide range of conditioning, in a complex situational mix. The procurement of resources from abroad and the need of affiliation to international organizations represent the grounds under which a government can impose changes that the public organizations will later feel.

At the same time, the idea that the organizations can choose a specific course of action is supported, and in this respect an *organizational voluntarism* exists. It summarizes the freedom of decision for the top-level managers, the public

Theory and Application

organization, the margin for maneuver is more limited than for private firms, but it exists even if it is limited by legal and statutory stipulations which set a framework of operation.

In the extent to which the public sector becomes more limited and the number of unregulated areas increases, the public organization will take an “alignment” movement to the standard behavior of the private company.

The innovative government policy involves a mixture of “means”, amongst those, there are some easily identifiable: the laws, grants, fees, persuasion, direct intervention on top-level management, by entrustment or revocation.

But there are also a number of factors that make the change relatively difficult, such as intellectual reserves, lack of political incentives, institutional continuity, pre-established coalitions, legal obstacles, transformation costs, adverse consequences, denial, conservatism.

In terms of public organizations, in a democratic state, the dominant mentality of the population is essential, regardless of the grouping of the forces that support change. On the terms of an imbalance favorable to change, this can be amplified and change can occur within a relatively short time or long time, closer or more distant, depending on the planned model.

Structure was the first element of the organization over which detailed studies were undertaken to determine its relationship with the organization strategy. Initially, it was considered that the structure follows the strategy, but in the case of the public organization there are arguments against this relationship.

We consider that a process of structural change follows a scenario with the following sequence:

- creating a new strategy;
- the emergence of new administrative problems;
- the decline of performances;
- creating a suitable new structures;
- restoring the performances at the expected level.

The most important structural problems in the public organizations are related to the form and the compartmenting of the organization and to the existing balance between centralization and decentralization of authority.

Symptoms which demonstrate that the existing organizational structure no longer meets the expectations, are:

- the decision is of low quality and the decision making process is slow;
- response to environmental changes is slow, and its monitoring responsibility is ambiguous;
- the existence of excessive conflicts with obvious adverse effects on coordination and collaboration within the organization.

Adopting a certain organizational structures is a process of “adjustment” of a structure to the chosen strategy. The process is influenced by a larger or smaller number of factors forming a unique situational context for an organization at some point.

In public organizations, there is a tendency to transfer the gained experience from one organization to another and to standardize the organizational structures of some types of organizations, particularly those of local government. Standardization has positive effects because it allows useful comparisons for control, but it can also generate negative effects when it deals with an excessive trend of centralization.

Any structural change leads, more or less, to changes in the organizational culture. The management practice confirms that a change can not be conceived without thinking about its cultural implications. It should be noted that throughout the organizational system, the “organizational culture” subsystem manifests the highest inertia, this is why the changes in the sphere of organizational culture are obtained in a much larger period of time, when the structural changes can be obtained in a relatively low period of time.

Changing organizational culture involves the following steps:

- the identification of relevant cultural elements, tracing the current imperatives of behavior in the organization and the elements that define the “state” of the organization, to verify if they are consistent with what are considered to be basic characteristics of that culture;
- the transposition of these cultural elements in terms of managerial tasks and key relationships;
- estimating the risk that the current culture presents to the implementation of the new strategy;
- identifying the most important aspects for implementing the new strategy, it emphasizes the cultural aspects useful for the new strategy and develops programs to change or remove “problem” items.

The steps mentioned suggest lines of action with a very general characteristic, the real complexity of organizational culture change was not entirely shown.

The real force that shapes the organizational culture is **the power**. If these structures are associated with different stakeholders, the change appears as a shifting of balance between these groups. The change process of the balance will be relatively slow and with a pragmatic motivation. Violent and ideologically motivated movements are risky and they generate major failures.

In order to achieve a change of the **structure of power**, resources, elites, subsystems, symbolism, are used, all aimed at the formation of a power foundation, at the elimination of change resistance and improvement of staff’s involvement in the process of change.

The manipulation and the control of resources is the most tangible part of a source of power. Resources can be located in key areas of the organization in a physical form (materials, components or financial resources) or in the form of capabilities of their allocation, and also in the form of some information about them.

Powerful groups correspond to stakeholders and the link or support of them is necessary in terms of a lack of a fundamental power. Favoring certain groups or training them at the expense of others will have to be achieved gradually. The construction should be done more quickly than the destruction of the structures that resist the change.

Theory and Application

The subsystem of the organization serve to communicate the intentions of change and to prepare its acceptance. In this respect, the agent of change will have to be chosen, and also the time of change and how to develop teams or networks that will support change. Building new alliances will be preceded by convincing some groups about the need of change. Implementation will begin in places where the change is considered to have the maximum chance of success, avoiding the others who might feel threatened.

Symbolic activity refers to the use of those symbols that represent the attributes of power. Appropriation and identification with them is done in order to consolidate their power or their use in the process of implementing a new strategy. Selecting elements of continuity is a mean of expressing a future changes, because a part of the symbolic elements will be abandoned. New symbols will be encouraged and favored, simultaneously with the erosion of the unwanted ones.

Conclusion

In the context of romanian reality, the changes that occur in the public organization, are correlated with those that occur in public policies and in the legislation, being determined by the constraints imposed by economic growth and by the limited existing bugets.

The considerations made in this article highlight the problems regarding the management of such changes.

Selective bibliography :

- Wilson D.C., *A Strategy of Change*, Routledge, 1992
- Johnson G., Scholes K., *Exploring Corporate Strategy*, Prentice Hall, 1993
- Bibu A. Nicolae, Foltean Florin, *Managementul organizațiilor publice*, editura Cecma Partner, Timișoara, 2002
- Băcanu Bogdan, *Managementul organizațiilor publice*, Editura Infomarket, Brașov, 2002.

Conceptul de „cultură antreprenorială” în instituțiile universitare românești

Prof. univ. dr. Ștefan STANCIU

Lector univ. dr. Mihaela Alexandra IONESCU

Lector univ. dr. Dan STĂNESCU

Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București

Asistent univ. drd. Lavinia Ștefania ȚOȚAN

Academia de Studii Economice București

Abstract

În articol sunt prezentate rezultatele cercetării desfășurate în anul 2008 privind gradul de cunoaștere și de acceptare a Conceptului „cultură antreprenorială”. Cercetarea s-a efectuat în rândurile cadrelor didactice din universități de stat românești reprezentative. Analiza și interpretarea datelor a relevat un grad mare de notorietate a termenului de cultură antreprenorială și tendința de a asocia conceptul cu atributele sale pozitive. De asemenea, în plan secund, cercetarea a permis indentificarea unor seturi de percepții și reprezentări pozitive privind cultura organizațională universitară actuală, precum și condițiile de posibilitate ale resetării universităților în direcție antreprenorială.

Cuvinte-cheie: universitate, schimbare, cultură antreprenorială, inovare.

Cercetările asupra condițiilor de posibilitate ale culturii organizaționale antreprenoriale în universitățile românești nu au atins încă o masă critică, cu toate că se face referire destul de mult la managementul academic și la rolul culturii în transformarea instituțiilor.

Cultura întreprinderii/ organizației/ instituției academice reprezintă un fenomen puternic, similar personalității și caracterului (comportamentele

Cercetare și analiză

emanate din caracter și personalitate sunt vizibile, în timp ce cauzele nu). Orice cultură organizațională are un set de asumptii împărtășite, învățate de un grup (o unitate socială cu istorie comună) pe baza cărora își rezolvă problemele de adaptare internă și externă. Aceste asumptii au rezistat suficient de mult ca să fie validate și transmise noilor membri. Categoriile care definesc o cultură sunt *comportamentele regulate observabile în interacțiunea indivizilor* (limbaj, obiceiuri și tradiții, ritualuri); *normele de grup* (standarde implicite și valori care se dezvoltă în grupurile de lucru); *valorile; filosofia formală* (principiile, politicile); *regulile jocului organizațional; climatul* (modul de interacțiune, ambianța fizică; competențele transmise din generație în generație); *modurile de gândire, modelele mentale, paradigmele lingvistice* (cadre cognitive împărtășite, limbaj comun, sensuri împărtășite); *metaforele și simbolurile* (modul cum se caracterizează membrii grupului, simbolurile materiale); *ritualurile și ceremoniile*.

Din perspectivă antreprenorială, cultura organizațională permite dezvoltarea unor atitudini și comportamente centrate pe *inovativitate, asumare a riscului* (dorința de a mobiliza resursele în vederea oportunității, în condițiile conștientizării existenței unei șanse de a eșua) și *proactivism* (înclinația spre a implementa, spre a face ceea ce este necesar pentru ca ideea, conceptul să aducă profit). Chiar dacă în literatura de specialitate nu există definiții clare ale conceptului de *cultură antreprenorială*, există totuși descrieri ale procesului de întemeiere și de aplicare a conceptului.

Burton R. Clark arată că totul începe cu o idee întrupată în structuri și procese care generează un set de convingeri ale instituției, ulterior generalizate și transformate într-o nouă cultură, o identitate unificatoare a instituției. „O idee instituțională care își croiește drum într-o universitate trebuie să fie cunoscută de numeroși actori și să fie corelată cu alte idei. Pe măsură ce ideile corelate sunt exprimate în numeroase structuri și procese și în consecință se mențin, le putem considera convingerile instituției, care pun în valoare trăsături distincte. Convingerile antreprenoriale pline de succes, care reliefează voința de schimbare, se pot răspândi în timp în întreaga instituție, devenind o nouă cultură. Ceea ce fusese la început o idee simplă sau naivă devine o perspectivă asupra lumii care se autoimpune, oferind o identitate unificatoare”.

Cercetarea întreprinsă pe această temă a vizat stabilirea gradului de deschidere și de permisivitate a culturilor universitare față de introducerea elementului antreprenorial, dar și a gradului în care conceptul de cultură antreprenorială este cunoscut și asimilat de universitarii români.

Cercetarea s-a desfășurat în lunile mai-iunie 2008, pe 40 de subiecți, cadre didactice din sistemul de învățământ universitar românesc. Metoda utilizată a fost ancheta pe bază de chestionar auto-administrat. Din 100 de

chestionare transmise, 40 au fost valide. Subiecții au fost selectați din toate centrele universitare mari și acoperă toate gradele universitare.

Datele înregistrate pe baza aplicării instrumentului de cercetare au fost prelucrate statistic cu ajutorul programului *Statistical Package for Social Science - S.P.S.S.* pentru Windows, versiunea 16.0.

Rezultatele obținute s-au analizat în două etape. A fost efectuată o analiză descriptivă a datelor colectate, calculându-se mediile pentru toți itemii selectați în funcție de variabilele socio-demografice (sex, vârstă, nivel educațional, vechime, poziția ierarhică și tipul studiilor).

În continuare, în cadrul unei analize explorative, a fost calculat coeficientul de corelație Pearson între rezultatele obținute la itemii referitori la caracteristicile culturii antreprenoriale și cei referitori la implementarea unei culturi de tip antreprenorial.

Pentru a identifica care dintre caracteristicile culturii antreprenoriale supuse analizei aparțin acestui concept, au fost calculate mediile pentru fiecare dintre variabile. A rezultat că dintre caracteristicile enunțate, doar *adaptabilitatea sporită la cerințele mediului intern și extern, inovația, orientarea spre noi resurse și capacități, cât și orientarea spre schimbare* sunt asociate **culturii antreprenoriale**, în timp ce *diminuarea legitimității academice*, alături de *practici cu efect posibil incert și profit maxim* erau caracteristicile cel mai puțin asociate aceluiași concept.

Medii ale variabilelor caracteristicilor culturii antreprenoriale

Tabelul 1

		adaptabili- tate	efect posibil incert	asumarea riscurilor	inovație	profit maxim	descentrali- zare
Total	Media	4,37	2,75	3,72	4,20	3,30	3,88
	N	40	40	40	40	40	40
	Abaterea standard	0,838	1,056	0,784	0,911	0,939	0,791

		diminuarea legitimității academice	orientarea spre noi resurse	creștere materială	reputație	orientarea spre schimbare
Total	Media	2,00	4,32	3,82	3,92	4,10
	N	40	40	40	40	40
	Abaterea standard	1,155	0,572	0,636	0,971	0,744

Cercetare și analiză

În continuarea investigațiilor s-au introdus în analiză caracteristicile care s-au dovedit a fi reprezentative pentru cultura antreprenorială: *adaptabilitatea sporită la cerințele mediului intern și extern, inovația, orientarea spre noi resurse și capacități și orientarea spre schimbare.*

Există o corelație puternic semnificativă ($r = 0.523$, $p < 0.01$) între perceperea culturii antreprenoriale ca presupunând o *adaptabilitate sporită la cerințele mediului intern și extern și formarea de specialiști și cunoaștere inovativă.* Totodată, această *adaptabilitate* corelează semnificativ și cu *exploatarea creativă a mediului în schimbare* ($r = 0.697$, $p < 0.01$).

O cultură antreprenorială presupune o puternică ancorare în realitatea socio-economică, prin urmare trebuie să țină seama de nevoile mediului extern și de propriile nevoi. Fiind în permanență conectată la cerințele interne și externe și răspunzând coerent acestora, cultura antreprenorială are un grad sporit de adaptabilitate și o mai mare eficiență. Totodată, existența unei corelații semnificative între adaptabilitatea culturii antreprenoriale și formarea de specialiști, cât și cunoașterea inovativă pune în evidență caracterul flexibil al acestei culturi, capacitatea de asimilare a noului, ineditul, de a fi în continuă schimbare într-un mediu care la rândul lui este în continuă schimbare.

A rezultat și existența a două corelații semnificative negative între *adaptabilitate și diminuarea legitimității academice a universității și transformarea universității într-o afacere de tip privat, bazată pe profit* ($r = -0.410$, $p < 0.01$; $r = -0.359$, $p < 0.05$). Adaptabilitatea sporită nu presupune în opinia noastră diminuarea legitimității academice și nici transformarea universității în afacere.

Corelații între adaptabilitatea culturii antreprenoriale, formarea de specialiști și cunoașterea inovativă

Tabelul 2

		Formarea de specialiști	Exploatarea creativă a mediului	Diminuarea legitimității academice	Transformarea universității în afacere
Adaptabilitate	Corelații Pearson	0.523	0.697	-0.410	-0.359
	Prag de semnificație (2-tailed)	0.001	0.000	0.009	0.023
	N	40	40	40	40

Caracteristică a culturii antreprenoriale, inovația corelează semnificativ atât cu *formarea de specialiști și cunoaștere inovativă*

($r = 0.642$, $p < 0.01$) ceea ce era oarecum de așteptat, cât și cu *realizarea unei interfețe cu mediul social și economic* ($r = 0.433$, $p < 0.01$) și cu *exploatarea creativă a mediului în schimbare* ($r = 0.619$, $p < 0.01$).

Corelațiile respective sunt coerente deoarece confirmă caracteristicile esențiale ale unei culturi de tip antreprenorial: inovație, creativitate, adaptare la mediu etc. În plus exploatarea oricărei oportunități date de mediu într-un mod creativ contribuie la sporirea eficienței și îmbunătățirii relației cu mediul.

Există în acest caz două corelații semnificative negative între *inovație* și *diminuarea legitimității academice a universității*, respectiv *minimalizarea sferei academice* ($r = -0.385$, $p < 0.05$; $r = -0.468$, $p < 0.01$). Constatăm că inovația, ca element caracteristic al culturii antreprenoriale, nu presupune diminuarea legitimității academice sau minimalizarea sferei academice. Sunt o serie de rezultate coerente, inovația fiind esențială pentru sfera academică, acceptarea și înglobarea noului, esențiale pentru evoluție și dezvoltare - firești în contextul actual. Inerția nu face decât să împiedice progresul, ori caracterul inovativ al culturii antreprenoriale asigură ieșirea din inerție și progresul academic.

Corelații între formarea de specialiști și cunoașterea inovativă

Tabelul 3

		Formare de specialiști	Interfața cu mediul social și economic	Exploatarea creativă a mediului	Diminuarea legitimității academice	Minimalizarea sferei academice
Inovație	Corelații Pearson	0.642	0.433	0.619	-0.385	-0.468
	Prag de semnificație (2-tailed)	0.000	0.005	0.000	0.014	0.002
	N	40	40	40	40	40

Caracterizarea culturii antreprenoriale ca implicând *orientarea spre noi resurse* corelează semnificativ cu *formarea de specialiști și cunoaștere inovativă* ($r = 0.409$, $p < 0.01$), *realizarea unei interfețe cu mediul social și economic* ($r = 0.369$, $p < 0.05$) și cu *exploatarea creativă a mediului în schimbare* ($r = 0.495$, $p < 0.01$).

Această caracteristică a culturii antreprenoriale corelează semnificativ negativ cu *diminuarea legitimității academice a universității* și cu *minimalizarea sferei academice* ($r = -0.369$, $p < 0.05$; $r = -0.448$, $p < 0.01$). Găsirea și acceptarea de noi resurse implică formarea de specialiști și o

Cercetare și analiză

gândire de tip divergent, creator, axată pe inovație. Realizarea unei interfețe cu mediul economic și social este esențială deoarece pune în evidență capacitatea de adaptare, de a veni în întâmpinarea nevoilor mediului. Resursele noi pot fi esențiale în menținerea unui echilibru într-un mediu în continuă schimbare și pot ajuta la exploatarea acestuia într-o manieră care să genereze profit maxim în ambele sensuri – și pentru mediu și pentru universitate.

Generarea de profit maxim –orientări/resurse

Tabelul 4

		Formarea de specialiști	Interfața cu mediul social și economic	Exploatarea creativă a mediului	Diminuarea legitimității academice	Minimalizarea sferei academice
Orientarea spre noi resurse	Corelații Pearson	0.409	0.369	0.495	-0.369	-.0448
	Prag de semnificație (2-tailed)	0.009	0.019	0.001	0.019	0.004
	N	40	40	40	40	40

Orientarea spre schimbare, trăsătură caracteristică a culturii antreprenoriale, corelează semnificativ cu *formarea de specialiști și cunoaștere inovativă* ($r = 0.393$, $p < 0.05$) cu *realizarea unei interfețe cu mediul social și economic* ($r = 0.395$, $p < 0.05$) și cu *exploatarea creativă a mediului în schimbare* ($r = 0.562$, $p < 0.01$).

S-a constatat, de asemenea, existența unor corelații semnificative negative între *orientarea spre schimbare* ca reprezentând o caracteristică puternic asociată conceptului de cultură antreprenorială și *transformarea universității într-o afacere de tip privat, bazată pe profit* ($r = -0.482$, $p < 0.01$), *diminuarea legitimității academice a universității* ($r = -0.356$, $p < 0.05$) și *minimalizarea sferei academice* ($r = -0.425$, $p < 0.01$).

Orientarea spre schimbare pune în evidență caracterul dinamic al culturii antreprenoriale fiind corelată cu o altă caracteristică a sa, adaptabilitatea. Schimbarea presupune acceptarea noului, urmând ca rezultatele obținute să se înscrie în tendințele constatate și prezentate anterior, respectiv inovație, adaptare la mediu, menținerea nivelului academic.

Corelații între orientarea spre schimbare și alte caracteristici

Tabelul 5

		Formarea de specialiști	Interfața cu mediul social și economic	Exploatarea creativă a mediului	Transformarea universității în afacere	Diminuarea legitimității academice	Minimalizarea sferei academice
Orientarea spre schimbare	Corelații Pearson	0.393	0.395	0.562	-0.482	-0.356	-0.425
	Prag de semnificație (2-tailed)	0.012	0.012	0.000	0.002	0.024	0.006
	N	40	40	40	40	40	40

80% dintre respondenți au oferit un răspuns afirmativ la întrebarea *Credeți că este posibil ca în viitorul apropiat să se coaguleze culturi antreprenoriale în universitățile românești?*. Există o corelație semnificativă ($r = 0.363$, $p < 0.05$) între răspunsurile la această întrebare și *diversificarea resurselor financiare*. Cei care au răspuns favorabil consideră că implementarea unei culturi de tip antreprenorial presupune diversificarea resurselor financiare. **Cultura de tip antreprenorial** implicând noutatea, este o cultură orientată spre orice oportunitate, spre căutarea și găsirea de noi resurse.

Corelații Pearson privind coagularea culturii antreprenoriale în universitățile românești

Tabelul 6

		Diversificarea resurselor de finanțare
Credeți că este posibil ca în viitorul apropiat să se coaguleze culturi antreprenoriale în universitățile românești?	Corelații Pearson	0.363
	Prag de semnificație (2-tailed)	0.021
	N	40

87% dintre respondenți au oferit un răspuns afirmativ la întrebarea *Credeți că existența unui exemplu de bună practică de implementare a Culturii antreprenoriale într-o universitate ar influența și alte universități să adopte această direcție?*

Cei care au oferit un răspuns afirmativ la această întrebare consideră că implementarea unei culturi de tip antreprenorial nu presupune în mod implicit *schimbarea de structură organizatorică radicală*, între aceste

Cercetare și analiză

variabile existând o corelație semnificativă negativă ($r = -0.346$, $p < 0.05$). Procentul semnificativ de respondenți care consideră că exemplul de reușită a unei universități antreprenoriale poate fi preluat și extins arată faptul că dacă și-a dovedit eficiența și rentabilitatea poate deveni exemplu de urmat și preluat ca model. Corelația negativă cu schimbarea de structură organizatorică radicală dovedește că **Universitatea antreprenorială este un concept care poate fi implementat** pe o serie de structuri deja existente, ceea ce ar ușura mult procesul respectiv. Ar fi interesant de constatat dacă pentru schimbare este nevoie de acceptarea acestei idei la nivel de mentalitate .

Corelații Pearson cu exemple de bună practică

Tabelul 7

		Schimbarea de structură organizatorică radicală
Credeți că existența unui exemplu de bună practică de implementare a culturii antreprenoriale într-o universitate ar influența și alte universități să adopte această direcție?	Corelații Pearson	-0.346
	Prag de semnificație (2-tailed)	0.029
	N	40

Concluzii

Cercetarea efectuată a pus în evidență faptul că o “**Cultură antreprenorială**” este în mod direct legată de realitatea socio-economică, de adaptabilitatea la mediul intern și extern, în condițiile păstrării valorilor culturii academice în genere (conform subiecților, cultura antreprenorială nu se bazează pe filosofia generată de logica afacerilor). Rezultatele obținute confirmă faptul că nucleul tare al “**Culturii antreprenoriale**” constă în inovație, creativitate și adaptare la mediu.

Percepțiile și reprezentările actuale ale subiecților investigați sunt pozitive relativ la adaptare, inovare, schimbare, deschidere spre exterior, toate acestea în condițiile conservării, în linii mari, a structurilor organizatorice existente considerate a fi eligibile într-un proces de orientare antreprenorială a universităților. Exemplele de bună practică sunt evaluate de către subiecți ca repere pozitive care au rostul de a încuraja asumarea unor proiecte de construcție antreprenorială a universităților.

Bibliografie selectivă

- Clark, B., *Spre o universitate antreprenorială*, București, Editura Paideia, 2000;
- Cummings, W., *Instituții de învățământ*, București, Editura Comunicare, 2007;
- Hofstede, G. și Hofstede, G.I., *Cultures and Organizations: Software of the Mind*, New York, Editura McGraw-Hill, 2005;
- Ionescu, M.A., *Brandingul de angajator*, Iași, Editura Institutul European, 2008;
- Patterson, W., „Grounding school culture to enable real change“, *Education Digest*, Vol. 65, 2000;
- Schein, E. H., *Organizational Culture and Leadership*. San Francisco, Editura Jossey-Bas Publishers, 2004 ;
- Stanciu, Șt., *L'entrepreneuriat dans les universités roumaines – un moyen de développement moins exploité*. (articol din Pricopie, R., Bârgăoanu, A. (*Educations, Research and Innovations. Policies and strategies in the age of globalization*). București, Editura Comunicare, 2008;
- Stanciu, Șt., Ionescu, M., Stănescu, D. “*Conceptul Universitatea antreprenorială –determinarea gradului de notorietate*”, *Revista Română de Statistică*, nr. 11/2008;
- *** (2002). *Six constituents of an entrepreneurial culture*. The Institute for Enterprise Education Canada, www.entreplexity.ca/cfe/constituents.htm.

ENTREPRENEURIAL CULTURE IN ROMANIAN ACADEMIC INSTITUTIONS

PhD. Univ. Professor Ștefan STANCIU

PhD. Univ. Reader Mihaela Alexandra IONESCU

PhD. Univ. Reader Dan STĂNESCU

National School of Political and Administrative Studies, Bucharest

PhD Candidate Assistant Lavinia Ștefania ȚOȚAN

Academy of Economic Studies, Bucharest

Abstract

In the article are presented the results of the research conducted in 2008 *regarding the degree of knowledge and acceptance of the “Entrepreneurial culture” concept. The research was realised among teachers in the Romanian higher education*. Data analysis revealed a high degree of notoriety for the term entrepreneurial culture and the tendency to associate it with its positive attributes.

On the other hand, the research has allowed to identify a set of perceptions

Research and Analysis

and positive representations regarding the current organizational culture of the university, and the conditions requested by the possibility to reset the universities in an entrepreneurial direction.

Key-words: university, change, entrepreneurial culture, innovation.

Research on the possibility of entrepreneurial *organizational culture* in Romanian universities have not yet reached critical mass, although there are a lot of discussions at academic management and at culture role in the transformation of the institutions.

The culture of the company/organization/academic institution is a powerful phenomenon, similarly to personality and to the character (behaviors emanated by personality and character are visible, while their causes are not). Any organizational culture has a set of shared assumptions learned by a group (a social unity having a common history) by which they solve internal and external adaptation issues. These assumptions had resisted enough to be validated and sent to new members. The categories which define a culture are *regularly observable behaviors in the interaction of individuals* (language, customs and traditions, rituals); *group norms* (implicit standards and values developed in the working groups); *values; formal philosophy* (principles, policies); *organizational game rules; climate* (interaction mode, physical environment, competencies passed from generation to generation); *thinking modes, mental models, linguistic paradigms* (shared cognitive frameworks, common language, shared meanings); *metaphors and symbols* (the way in which group members see each other, material symbols); *ceremonies and rituals*.

From the entrepreneurial perspective, *the organizational culture* allows the development of some attitudes and behaviors centered on *innovation, risk assumption* (the desire to mobilize resources for opportunities being aware about the possibility to fail) and *proactive behavior* (willing to implement, to make whatever is necessary in order for the idea, the concept to bring profit). Even if in literature there is no clear definition of the *entrepreneurial culture* concept, there are some descriptions of the foundation and application of the concept. Burton R. Clark shows that everything starts with an idea incarnated in structures and processes which generate a set of beliefs of the institution subsequently generalized and transformed into a new culture, an unifying identity of the institution. "An institutional idea that has its own way in a university should be known by many actors and linked with other ideas. As related ideas are expressed in numerous structures and processes, we can consider them as institutional beliefs, which highlight distinct characteristics. Successful entrepreneurial beliefs, which reflect the will to change, are spreading into the entire organization, becoming a new culture. What at the beginning was just a simple or naïve idea becomes a view of the world which imposed itself, providing a unifying identity".

The present research aimed to establish the degree of opening and permissibility of the university cultures toward introduction of the entrepreneurial

element, but also the degree to which the concept of entrepreneurial culture is known and assimilated by the Romanian higher education teachers.

Research was conducted in May-June 2008, on 40 subjects, teachers of the Romanian higher education system. The method used was self-administered questionnaire survey. Out of 100 questionnaires sent, 40 were valid. Subjects were selected from all university centers, and cover all university degrees.

The collected data were statistically processed using the Statistical Package for Social Science - SPSS for Windows, version 16.0. The results were analyzed in two stages. The descriptive analysis of data collected was performed by calculating the mean and standard deviation for all items selected on the basis of socio-demographic variables (gender, age, educational level, seniority, hierarchical position and the type of studies).

Next, using an explorative approach, Pearson correlations were calculated between the results obtained at items related to the entrepreneurial culture and those related to implementation of such a culture.

In order to identify which of the characteristics of entrepreneurial culture are representative for this concept, there were calculated means for each of the selected variables. It resulted that only *the enhanced adaptability at the internal and external environment, innovation, orientation towards new resources and capabilities and, also, change orientation* were associated to **entrepreneurial culture**, while *reducing of the academic legitimacy* together with *possible uncertain effect* and *profit maximization* were the characteristics less associated with the same concept.

Means of variables for entrepreneurial culture characteristics

Table 1

		adaptability	possible uncertain effect	risk taking	innovation	profit maximization	decentralization
Total	Mean	4,37	2,75	3,72	4,20	3,30	3,88
	N	40	40	40	40	40	40
	Standard deviation	0,838	1,056	0,784	0,911	0,939	0,791

		reducing of the academic legitimacy	orientation towards new resources	material growth	reputation	change orientation
Total	Mean	2,00	4,32	3,82	3,92	4,10
	N	40	40	40	40	40
	Standard deviation	1,155	0,572	0,636	0,971	0,744

Continuing the investigative approach, there were introduced in the analysis only those features that have proven to be representative for the entrepreneurial culture: *enhanced adaptability at the internal and external environment, innovation, orientation towards new resources and capabilities and change orientation*.

Research and Analysis

There is a strong significant correlation ($r = 0.523$, $p < 0.01$) between entrepreneurial culture perceived as *enhanced adaptability at the internal and external environment* and the *training of specialists* and *innovative knowledge*. Moreover, this *adaptability* is correlated also with the *creative exploitation of the changing environment* ($r = 0.697$, $p < 0.01$).

An entrepreneurial culture requires a strong anchorage in the socio-economic reality; therefore it must take into account the needs of external environment and his needs. Being constantly connected to the internal and external requirements and coherently answering them, the entrepreneurial culture has a greater adaptability, and therefore greater efficiency. Moreover, a correlation between entrepreneurial culture adaptability and training of specialists and, also, innovative knowledge highlights the flexibility of this culture, its ability to assimilate new, to be constantly changing in an environment which is also constantly changing.

The existence of two significant negative correlations was observed, between the *adaptability* and the *reduction of the academic legitimacy and transformation of university into a private business based on profit* ($r = -0.410$, $p < 0.01$, $r = -0.359$, $p < 0.05$). Greater adaptability does not diminish, in our opinion, the legitimacy of academic and university business transformation.

Correlations between the adaptability of culture , training of specialists ad innovative knowledge

Table 2

		training of specialists	creative exploitation of the changing environment	reduction of the academic legitimacy	transformation of university into a private business
Adaptability	Pearson correlation	0.523	0.697	-0.410	-0.359
	Sig. (2-tailed)	0.001	0.000	0.009	0.023
	N	40	40	40	40

Characteristic of the entrepreneurial culture, innovation correlates significantly with *training of specialists* and *innovative knowledge* ($r = .0642$, $p < 0.01$) which was somewhat expected, as well as *creating an interface with social and economic environment* ($r = 0.433$, $p < 0.01$) and the *creative exploitation of the changing environment* ($r = 0.619$, $p < 0.01$).

The correlations are consistent because they come to acknowledge the essential characteristics of a culture of entrepreneurship: innovation, creativity, adaptation to environment etc. Further exploitation of any opportunities given by the environment in a creative way helps to increase the efficiency and improves the relationship with the environment.

We have found in this case two significant negative correlation between *innovation* and *reduction of the academic legitimacy and minimizing of the academic sphere* ($r = -$

Research and Analysis

0.385, $p < 0.05$, $r = -0.468$, $p < 0.01$). Innovation, as a characteristic of entrepreneurial culture, does not imply diminution of academic legitimacy or of the academic sphere. These represent consistent results because innovation is essential to the academic sphere, and include the new acceptance that is essential for development and evolution - natural in the present context. Inertia will only impede the progress, or the innovative character of the entrepreneurial culture provides the output of academic progress.

Correlations between training of specialists and innovative knowledge

Table 3

		training of specialists	interface with social and economic environment	creative exploitation of the changing environment	reduction of the academic legitimacy	minimizing of the academic sphere
Innovation	Pearson correlation	0.642	0.433	0.619	-0.385	-0.468
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.005	0.000	0.014	0.002
	N	40	40	40	40	40

Characterization of the entrepreneurial culture as involving a *shift towards new resources* was found to correlate significantly with the *training of specialists* and *innovative knowledge* ($r = 0.409$, $p < 0.01$), *creating of an interface with the social and economic environment* ($r = 0.369$, $p < 0.05$) and *creative exploitation of the changing environment* ($r = 0.495$, $p < 0.01$).

This feature of the entrepreneurial culture significantly negatively correlates with *reduction of the academic legitimacy* and the *minimizing of the academic sphere* ($r = -0.369$, $p < 0.05$, $r = -0.448$, $p < 0.01$). Finding and accepting of new resources involves the formation of a specialized type of divergent thinking, creative, focused on innovation. Establishing an interface with the social and economic environment is essential because it reflect the ability to adapt, to meet the needs of the environment. New resources may become essential in maintaining a balance in a constantly changing environment and can help to exploit it in such a way in order to generate maximum profit in both directions - for the environment and the university.

Creation of maximum profit –orientation/resource

Table 4

		training of specialists	interface with social and economic environment	creative exploitation of the changing environment	reduction of the academic legitimacy	minimizing of the academic sphere
Shift toward new resources	Pearson correlation	0.409	0.369	0.495	-0.369	-0.448
	Sig. (2-tailed)	0.009	0.019	0.001	0.019	0.004
	N	40	40	40	40	40

Research and Analysis

Change orientation, a characteristic feature of the entrepreneurial culture, it was found that it correlates significantly with *training of specialists* and *innovative knowledge* ($r = 0.393$, $p < 0.05$) with *interface with social and economic environment* ($r = 0.395$, $p < 0.05$) and the *creative exploitation of the changing environment* ($r = 0.562$, $p < 0.01$).

There have identified also the existence of some significant negative correlations between *change orientation* as a strong feature associated with the concept of entrepreneurial culture and the *transformation of university into a private business* ($r = -0.482$, $p < 0.01$), *reduction of the academic legitimacy* ($r = -0.356$, $p < 0.05$) and *minimizing the academic sphere* ($r = -0.425$, $p < 0.01$).

Change orientation highlights the dynamic of entrepreneurial culture and is correlated with another feature - adaptability. Changing process implies acceptance of new, the obtained results are in line and presented previous, namely innovation, adapting to the environment, maintaining the academic level.

Correlations between change orientation and another features

Table 5

		training of specialists	interface with social and economic environment	creative exploitation of the changing environment	transformation of university into a private business	reduction of the academic legitimacy	minimizing of the academic sphere
Change orientation	Pearson correlation	0.393	0.395	0.562	-0.482	-0.356	-0.425
	Sig. (2-tailed)	0.012	0.012	0.000	0.002	0.024	0.006
	N	40	40	40	40	40	40

80% of respondents provided an affirmative answer, regarding the question *Do you think it is possible that in the near future the entrepreneurial cultures will emerge in Romanian universities?*. There is a significant correlation ($r = 0.363$, $p < 0.05$) between the answers to this question and *diversification of financial resources*. Those who responded favorably consider that implementing a culture of entrepreneurship involves the *diversification of financial resources*. *Culture of entrepreneurship* involving opening to the new, is a culture opened toward any opportunity, toward searching of new resources.

Pearson correlations regarding the emerging of entrepreneurial culture in the romanian universities

Table 6

		Diversification of financial resources
Do you think it is possible that in the near future the entrepreneurial cultures will emerge in Romanian universities?	Pearson correlation	0.363
	Sig. (2-tailed)	0.021
	N	40

87% of respondents provided an affirmative answer, regarding the question *Do you think that the existence of an example of a good practice of implementation of the entrepreneurial culture in an university would influence other universities to follow the same direction?*

Those who offered a positive answer also believe that implementing a culture of entrepreneurship does not imply the *radically changing of organizational structure*, a significant negative correlation ($r = -0.346$, $p < 0.05$) being identified between those variables. The significant percentage of respondents who believe that the successful example of an entrepreneurial university could be followed by others show the fact that when a thing has demonstrated its efficiency and profitability it may be followed as an example and taken as a model. The negative correlation with the radical change of organizational structure proves that ***Entrepreneurial university is a concept which can be implemented*** on a number of existing structures, facilitating the implementation process. It would be interesting to find out how much change is needed at a mentality level in order to accept the idea.

Pearson correlations with best practice examples

Table 7

		Radically changing of organizational structure
Do you think that the existence of an example of a good practice of implementation of the entrepreneurial culture in an university would influence other universities to follow the same direction?	Pearson correlation	-0.346
	Sig. (2-tailed)	0.029
	N	40

Conclusions

Present research has highlighted that “*an entrepreneurial culture*” is directly linked to socio-economic reality, the adaptability of the internal and external environment, under the general condition of maintaining the values of academic culture in general (according to subjects, entrepreneurial culture is not based on philosophy generated by business logic). The results confirm the fact that the hard

Research and Analysis

core of “*entrepreneurial culture*” consists of innovation, creativity and adaptation to the environment.

Current perceptions and representations of investigated subjects are positively related to adaptation, innovation, change and openness, all of those using the existing organizational structures which are considered to be eligible in a process of entrepreneurial orientation of universities. Examples of good practice were considered by the subjects as representing positive aspects able to encourage projects of entrepreneurial universities.

Selective Bibliography

- Clark, B., *Spre o universitate antreprenorială*. București, Editura Paideia, 2000;
- Cummings, W., *Instituții de învățământ*, București, Editura Comunicare, 2007;
- Hofstede, G. și Hofstede, G.I., *Cultures and Organizations: Software of the Mind*, New York, Editura McGraw-Hill, 2005;
- Ionescu, M.A., *Brandingul de angajator*, Iași, Editura Institutul European, 2008;
- Patterson, W., „Grounding school culture to enable real change“, *Education Digest*, Vol. 65, 2000;
- Schein, E. H., *Organizational Culture and Leadership*. San Francisco, Editura Jossey-Bas Publishers, 2004 ;
- Stanciu, Șt., *L'entrepreneuriat dans les universités roumaines – un moyen de développement moins exploité*. (articol din Pricopie, R., Bârgăoanu, A. (*Educations, Research and Innovations. Policies and strategies in the age of globalization*). București, Editura Comunicare, 2008;
- Stanciu, Șt., Ionescu, M., Stănescu, D. “*Conceptul Universitatea antreprenorială –determinarea gradului de notorietate*”, *Revista Română de Statistică*, nr. 11/2008;
- *** (2002). *Six constituents of an entrepreneurial culture*. The Institute for Enterprise Education Canada, www.entreplicity.ca/cfe/constituents.htm.

CERCETARE STATISTICĂ DE INTERES NAȚIONAL
*Ancheta structurală
în agricultură*

- organizare, efectuare și rezultate

Laurențiu GUȚESCU

Ancheta structurală în agricultură - 2007, cea de a doua cercetare de acest gen¹, organizată la fiecare 2-3 ani în perioada dintre Recensămintele generale agricole², efectuată conform legislației Uniunii Europene (EUROSTAT), **reprezintă o amplă și complexă cercetare statistică selectivă din agricultura României.**

Baza de sondaj a cuprins (într-un eșantion reprezentativ atât la nivelul întregii agriculturi, cât și în profil teritorial): 354,7 mii exploatații agricole din care 336,3 mii exploatații agricole individuale și 18,4 mii unități cu personalitate juridică – fiind utilizați circa 7000 de **operatori de teren** pentru culegerea informațiilor statistice.

S-au avut în vedere, cu precădere, schimbările intervenite în dinamica și structura agriculturii după integrarea în Uniunea Europeană, reactualizarea politicii statului în domeniul respectiv și adoptarea unor noi măsuri pentru creșterea eficienței producției agricole; asigurarea siguranței alimentare a populației, a unor resurse pentru echilibrarea Balanței de import-export etc.

Amplerea Anchetei Structurale efectuată în cursul anului 2007 este relevantă, în principal, de locul și rolul important al agriculturii în dezvoltarea economică echilibrată atât a țării noastre, cât și a țărilor Uniunii Europene; de ponderea de aproximativ 50% în bugetul comunitar pentru implementarea politicilor agricole în aceste țări.

Scopul acestei cercetări l-a constituit asigurarea datelor și informațiilor statistice pentru fundamentarea politicii statului în diferite domenii, asigurarea lor potrivit cerințelor EUROSTAT și pentru alți utilizatori.

Principiile organizării și efectuării anchetei au fost corelate cu cele ale Recensământului General Agricol din 2002-2003 și Ancheta structurală din anul 2005.

Chestionarul statistic a cuprins aproximativ 250 indicatori structurați în 8 capitole. S-a urmărit obținerea de date și informații cu privire în principal la: identificarea exploatației și statutul juridic; destinația producției agricole; suprafața

agricolă utilizată; evidența contabilă; modul de utilizare a terenului agricol pe categorii, grupe de culturi și culturi; efectivele de animale pe specii, grupe de vârstă, sex și destinație economică; utilizarea forței de muncă proprie sau angajată și nivelul de pregătire a șefului exploatației; dezvoltarea rurală (activitățile conexe cu caracter neagricol în cadrul exploatației agricole); agricultura ecologică în sectorul vegetal; localizarea suprafețelor agricole și numărul animalelor deținute, inclusiv cele aflate în alte localități la data efectuării anchetei; alte informații.

La această cercetare, **Exploatația agricolă** ca **unitate de observare statistică** a fost definită (potrivit Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului), ca o singură unitate atât din punct de vedere tehnic, cât și economic, cu o structură de conducere unică și care desfășoară activitate agricolă pe teritoriul României, (activitate principală sau secundară, activitate după caz).

Exploatația agricolă desfășoară o activitate productivă din care se obțin produse agricole sau activitate de menținere a suprafețelor agricole în condiții bune de mediu.

Datele statistice prelucrate și validate au fost prezentate pentru uz public, în două volume de referință, disponibile și pe suport magnetic³:

Volumele, editate cu text în limba română și în limba engleză se referă la:

- Anchetă Structurală în Agricultură 2007 – Caracteristicile principale ale exploatațiilor agricole – Date generale (vol. I)
- Anchetă Structurală în Agricultură 2007 – Caracteristicile principale ale exploatațiilor agricole – Macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe (vol. II).

Din diversitatea datelor și informațiilor privind evoluția agriculturii din România în anii 2002-2007, reținem atenția în mod deosebit următoarele aspecte mai importante:

- Cele 3923,2 mii exploatații agricole dețineau o suprafață totală de 15264,7 mii hectare, din care 3905,6 mii exploatații agricole individuale cu 9590,8 mii hectare (62,8%) și 17,6 mii unități cu personalitate juridică cu 5673,9 mii hectare (37,2%)
- **Suprafața agricolă utilizată** a fost de 13753,0 mii hectare (90,1%) deținută de 3851,8 mii de exploatații din care 3834,4 mii exploatațiile agricole individuale cu 8966,3 mii hectare (93,5%) și 4786,7 mii hectare (84,4%) deținută de unitățile cu personalitate juridică (17,4 mii). Exploatațiile agricole individuale dețineau 65,2% din suprafața agricolă utilizată și unitățile cu personalitate juridică (34,8%). Suprafața medie a fost de 2,3 hectare în exploatațiile agricole individuale și 275,1 hectare în unitățile cu personalitate juridică.
- Deși numărul exploatațiilor agricole individuale a scăzut în 2007 cu circa 12% față de anul 2002, ca urmare, în principal comasării terenurilor, s-a menținut **gradul excesiv de polarizare** a proprietății

funciare: 3400 mii exploatații cu suprafețe de până la 5 hectare reprezentând 88,3% dețineau 4638 mii hectare (33,7%), cu o suprafață medie de 1,4 hectare, în timp ce aproximativ 10 mii exploatații cu peste 100 hectare dețineau 5180,4 mii hectare (37,7%) având o suprafață medie de circa 520 hectare.

- Comparativ cu Recensământul General Agricol din anul 2002 **suprafața agricolă utilizată** a scăzut în 2007 cu 178 mii hectare, ca urmare, în principal a diminuării suprafeței pășunilor și fânețelor, cu 104 mii hectare și a terenului arabil cu 88 mii hectare: suprafața viilor și pepinierelor viticole a scăzut cu 8 mii hectare – creșteri înregistrându-se la liveyi și pepiniere pomicele cu 7 mii hectare și grădini familiale cu 9 mii hectare.
- În domeniul **creșterii animalelor**, activitatea a continuat să se mențină la un **nivel scăzut**. În anul 2007, deținem bovine 1068 mii exploatații (292 mii aveau mai puține animale decât în anul 2002; porcine din 1698 mii de exploatații (-951 mii); ovine 390 mii (-250 mii); caprine 199 mii (- 36 mii), păsări 3229 (- 124 mii); cabaline 547 mii (- 188 mii); 45 mii iepuri de casă (-111 mii) și 40 mii creșterea albinelor, față de 42 mii în anul 2002.
- În exploatațiile agricole individuale **participarea** la lucrările agricole s-a menținut la un **nivel scăzut** (aproximativ la cel al anului 2002). Un bărbat, din totalul celor care au lucrat, a efectuat 77 zile în anul 2007, iar o femeie 75 zile.

Profesorul Vergil Voineagu, președintele Institutului Național de Statistică, coordonatorul general al întregii acțiuni, relevând efortul depus pentru organizarea și efetuarea anchetei, dar mai ales necesitatea și importanța rezultatelor obținute a subliniat: „Îmi exprim ferma convingere că aceste date vor servi la o așezare pe baze temeinice a programelor de dezvoltare a agriculturii românești, facilitând totodată comparabilitatea nivelului și structurilor agriculturii noastre cu cele ale altor state ale Uniunii Europene”.

Note

1. Prima Anchetă structurală a fost efectuată în țara noastră în anul 2005.
2. Prevăzute să fie efectuate cu o periodicitate de 10 ani.
3. Coordonatorul general al lucrărilor: prof.univ.dr. Vergil Voineagu;
Coordonatori executivi: Gabriel Jifcu, Ion Florescu, Ilie Dumitrescu;
Elaborarea lucrării; dr. Mariana Clipcea, Mihaela Borcan, Alice Corlățeanu, Virgiliu Teodorescu,, Vasile Oprea, Vasile Petre, Bogdan Gavrilă, dr. Constantin Albu, Constantin Marcu, Grigore Grama;
Tehnoredactare: Mihaela Borcan, Maria Tomescu, Petre Vasile;
Traducere: Mihaela Borcan.

**150 DE ANI DE STATISTICĂ OFICIALĂ ÎN ROMÂNIA
(1859-2009)**

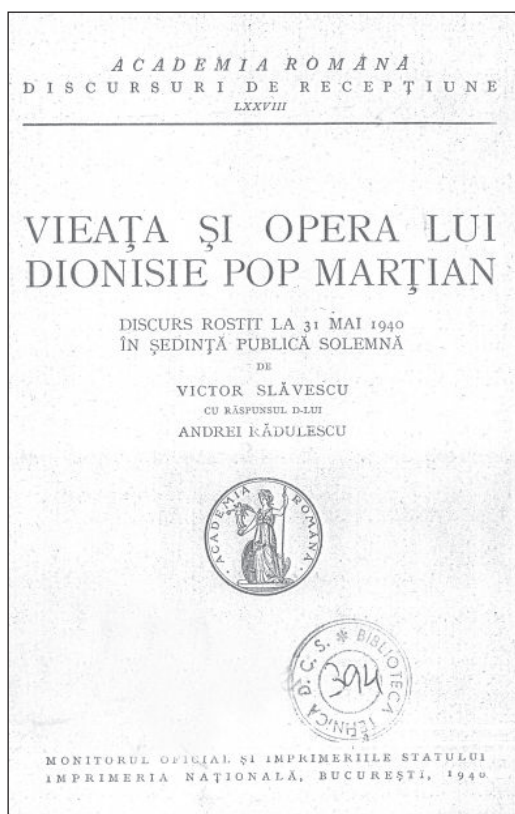
Eveniment la Academia Română

**VIAȚA ȘI OPERA LUI
DIONISIE POP MARȚIAN**

Lucrarea, tipărită la Monitorul Oficial și Imprimeria Națională București se află în valorosul Fond de Carte existent la Biblioteca Institutului Național de Statistică.

Publicația cuprinde Discursul rostit de Victor Slăvescu în Ședința publică solemnă de la Academia Română. Atunci când a fost ales membru activ al Academiei Române (31 mai 1940), Victor Slăvescu afirma: "Am socotit potrivit un discurs despre **unul din cei mai străluciți înaintași pentru relativ tânăra știință a economiei sociale în România**". Profesor titular în domeniul științelor economico-financiare la Academia de Înalte Studii Industriale și Comerciale (azi, Academia

de Studii Economice București), autorul discursului preciza, referindu-se la realizările din activitatea lui **Dionisie Pop Marțian**: "**Acest economist român și-a dobândit prin munca lui necruțătoare și prin opera științifică ce ne-a lăsat, un loc definitiv nu numai printre cercetătorii problemelor economice - teoretice și practice - dar și printre organizatorii serioși ai statisticii oficiale în țara noastră**".

“**A desfășurat o activitate uriașă**, mergând până acolo încât să facă adevărate **cursuri de inițiere** cu personalul de colaborare, deosebit de **numeroasele instrucțiuni și circulări** ce a trebuit să redacteze și să răspândească pentru lămurirea acțiunii desfășurate”.

“**Programul de lucru** al Oficiului Central Statistic, conceput și redactat de Marțian dovedește cu prisosință vederile lui largi și cuprinzătoare, arătând totodată justa lui concepție în ceea ce privește **rostul statisticii oficiale** în cadrul vieții de stat”

“La câteva luni după ce ia conducerea Oficiului Central Statistic în 1859, **Dionisie Pop Marțian face să apară** la începutul anului 1860 Analele Statistice și Analele Economice. Ambele publicații create, organizate și conduse de Dionisie Pop Marțian, preciza Victor Slăvescu, **sunt adevărate tezaure de documentație**”.

Publicația “**Viața și opera lui Dionisie Pop Marțian**” cuprinde și cuvântul, sub formă de răspuns, rostit de Andrei Rădulescu - jurist, unul din colegii lui Victor Slăvescu, care a spus la Ședința solemnă de la Academie: “Au fost cinstite în chip deosebit științele ecoomico-financiare, așezate statornic în cel mai înalt Institut. (...) Prin acest subiect ajutați la înlăturarea unei păreri greșite despre trecutul nostru. (...) Ați adus un frumos omagiu acestui precursor al științei economice în țara noastră; ați arătat respect și iubire față de trecutul românesc care trebuie cercetat și cunoscut în felurile lui înfățișări”

Menționat în Dicționarul Enciclopedic Român editat de Academie (1965), în Dicționarul Statistic Economic (1969) și în numeroase articole, comunicări, lucrări și cursuri universitare, **Dionisie Pop Marțian** (1829-1865) – economist și statistician, rămâne în Istoria Statisticii Românești prin întreaga activitate și în mod deosebit prin faptul că **a scos în relief marea însemnătate a statisticii pentru opera de guvernare**.

Dionisie Pop Marțian a fost primul conducător al Instituției Centrale de Statistică începând din 1859 până în 1865. A reprezentat țara noastră la Congresul Internațional de Statistică de la Berlin (1863).

Dionisie Pop Marțian a înscris, prin opera sa, pagini glorioase în istoria modernă a statisticii românești.

*Grupaj realizat de
Ioan B. GÂLCEAVĂ,
Grigore GRAMA
(Societatea Română de Statistică)*

Responsabil de număr: Dr. Cristian Nicolae STĂNICĂ

Echipa logistică: Nicolae IONESCU, Iancu UCEANU,
Gheorghe VAIDA-MUNTEAN, Oana BURDUȘEL, Tiberiu PREDA

Condiții pentru prezentarea materialelor spre publicare

Lucrările științifice sau tehnice, originale, se pot prezenta redacției spre publicare fie sub formă de articole, fie sub formă de scurte comunicări în limba română și în limba engleză (traducere integrală).

Precizările privind condițiile tehnice pentru predarea materialelor se află pe site-ul www.revistadestatistica.ro, secțiunea „Procesul de recenzare”.

Conditions for the articles designated for the Romanian Statistical Review

The original scientific or technical works can be sent to be published either under article form or short communications in Romanian and English (complete translation).

The technical conditions for the articles to be presented can be found at www.revistadestatistica.ro in the “Peer review” section.

ISSN 1018-046X

Reproducerea articolelor fără acordul Institutului Național de Statistică - Editura Revista Română de Statistică este interzisă, iar utilizarea conținutului acestei publicații, cu titlul explicativ sau justificativ, în diferite lucrări este autorizată numai cu precizarea clară a sursei.

Redacția Editurii “Revista Română de Statistică” precizează că punctele de vedere, datele și informațiile cuprinse în articolele publicate aparțin autorilor și nu angajează răspunderea Institutului Național de Statistică